

37. FISKE

TIERP 1935
Tierps Tryckeri Aktiebolag

FISKE.

A. Inledning.

I denna frågelista efterspörjas ord och uttryck för redskap och arbetsmetoder inom insjö- och älvfisket såväl som kust- och havsfisket.

Vid studiet av frågelistan kommer Ni säkerligen att finna åtskilliga luckor. Vi äro emellertid tacksamma för upplysningar även om sådana för Eder bekanta redskap, redskapsdelar och fiskemetoder, vilka **ej** efterfrågats i listan.

Ange noga uttalet av orden! Rita av eller fotografera föremålen, om Ni har möjlighet därtill!

1. Till vilka **fiskevatten** hänföra sig Edra upplysningar om redskap och fiskeplatser? Angiv det ungefärliga läget av de sjöar, åar, skärgårdsområden o. s. v., där fisket bedrivs!

2. Lämna på några få rader en översikt över de (viktigaste) fisken, som bedrivs på Er ort! Redogör därvid kortfattat också för de tider på året, då de olika fiskena bedrivs!

3. Vilka **fiskslag** brukar man fiska i Edra fiskevatten? Betydelsen av ordet fisk? — Vad säges om ett fiskevatten, som är fiskrikt eller tjänligt för fiske (fiskalt, fiskelig, fiskgård, fiskig)? Motsatsen? — Finns det någon tradition om att man t. ex. vid bosättning undersökt sjöarnas fiskrikhet eller att man överfört fisk från en sjö till en annan, på »matfisk» fattig sjö?

4. Namn på fiskens vandring svägar (strek), lektid (gångstid) och lekplatser (före, glänn, leksgrund)? Leka (gå, tida), lekfisk (gångfisk, kullfisk?), fiskstim (dun, stim)?

Namn på fisk efter olika vistelseorter: fisk som är på väg till sina lekplatser (lekfisk), fisk som håller sig mycket i vattenytan (badfisk), fisk som är utlekt, fisk som uppehåller sig inom ett trängre område (vanfisk)? Namn på olika slag av fisken med hänsyn till lektiden (kullfiske), med hänsyn till att fisken uppträder i stim eller enstaka?

5. Vilka benämningar finnas på att bedriva fiske i allmänhet (fiska, fiskfång)?

6. Namn på fiskare (fiskesgubbe, skärkarl, strandsittare)?

Redogör för fiskarens speciella utrustning med särskilda **klädesplagg** att användas under fiske!

7. Hur benämner Ni **fiskredskap** i allmänhet (fiskbragd, fiskered, fisketolar, fiskpyta, idben, redsel, sjöbragd, sjöredskap, sjötyg, vamb?, vån(or))?

B. Några direkta angreppsmetoder.

8. Känner man till att fiske **med blotta händerna** förekommit? Hur gick man tillväga? Vilken tid på året och för vilka fisksorter använde man sig av detta fångstsätt? Tog man krafter med händerna?

9. Har det förekommit redskap med vilka man **slagit ihjäl** fisk? Tillvägagångssätt!

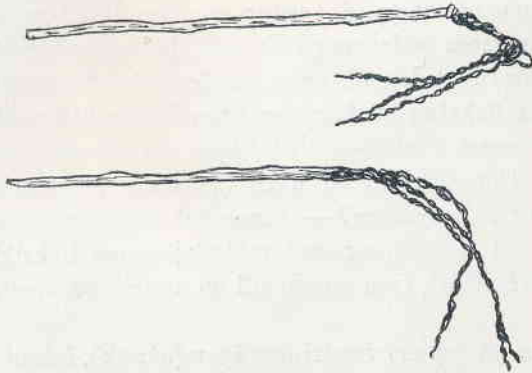

Fig. 1. Slyor av björkvidjor. Jämtland.

Ur Ekman Norrlands jakt och fiske, s. 407.

10. Fångst med redskap, varmed man **dövar** fisken? Ett piskliknande redskap, varmed man slår ihjäl eller bedövar fisk (slya)? Klubba att döva på is (dunka, däva, döpa, döva, luntslå, lynt, skrälla)? Vad kallades sådan is, som var lämplig för dövning (dövis, synis)? Vilka fisksorter kommo i fråga?

11. Fiske med **snara** (rycka, snara gäddor)? Namn på redskapet?

12. Känner man till fiske med pilbåge, armborst el. annat **skjutvapen**? Fiske med sprängning i vattnet (särskilt för att komma åt agn)? Fiske medelst förgiftande av fisken (med vissa växter, vilka)?

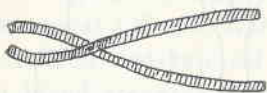

Fig. 2. Kräftsax av trä. Finl.
Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. 11: 188.

Fig. 3. Käx (undertagskrok).
Västerbotten.
Ur Svenska landsmål 1926, s. 40.

13. **Tång** för fångst av fisk, hummer, pärlmusslor etc. (grepe, klyp, knipa, tång)? Fångst med grenklyka, som föres under fiskens buk, varefter fisken ryckes i land? Benämningar? Jämför fig. 2!

14. Förekommer fångst av ostron, musslor o. d. med **skrapor** (engelsman, harva, raka, riva, skav, ulk)?

15. Fiske med käpp med krok i ändan, som vid fångst dras **åt** den fiskande (käx(e), pilk)? Fånga med sådant redskap (pilka)?

Känner Ni till förekomsten av ett liknande redskap, varmed man halar in större, med andra redskap fångade fiskar i båten (avstickare, fiskljuse?, intagare, kläpp, käx(e), -yxe?)? Jämför fig. 3!

16. **Ljuster**. Vad hette verktyget (alger, bautjärn, fork, grip, harka, huggljuster, härkla, kastljuster, käx, lestra, ljuster el. ljustra, lysjärn, lyster, putt, raff, ryckljuster, räfsa, slantstake, stödjejärn, såglystra, ålgaffel, ålger, ålgill, ålnypa, älj)? Beskriv noga och rita av de

olika ljuster typerna! Om ljusterfiske nu är förbjudet på platsen, böra äldre förhållanden efterforskas.

Benämningar på ljustrets delar, pinnar, hullingar o. d. (blad, fal, fiskare, fly, foltjin, fork, halål, horn, hulling, hullning, hulltång, lägg, löv, pinne, skvalpa, slev, tagg, tand, tind, vittjetråd, ål)? Vartill tjänade hullingarna? Fanns det ljuster utan hullingar? Hur bar man sig i så fall åt för att få in fisken i båten?

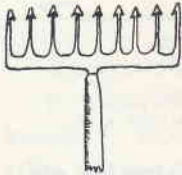

Fig. 4. Norrländska laxljuster.
Ur Ekman Norrl. jakt och fiske, s. 388.

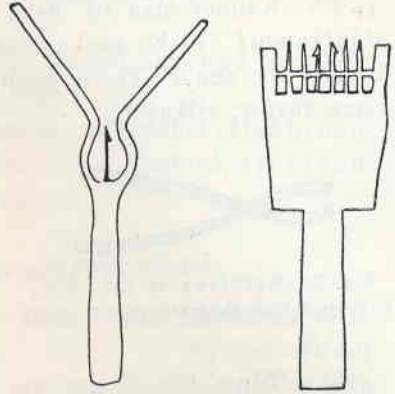
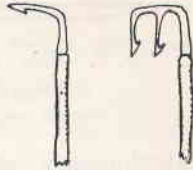

Fig. 5. Ålegil (av olika typer).
Bohuslän.

Ur Haneson och Rencke Bohusfisket, s. 231.

Känner Ni till ljuster utan skaft? Ljuster fästa vid linor? Vilka fisksorter ljustrade man med de olika ljustrer?

Vilka ord användes för att beteckna själva ljustringen (bauta, blankstödja, bleke, blindhottning, bor, branda, gluggning, hugga, hutta, ljusa, ljusfäring, ljustra, lyse, pilka, puttning, påta, pöttning, skre, skrädning, staka, stea, styja, stånga, städja, stö(dja), stöta?, vräkta)? Vad var det för skillnad mellan de förekommande ordens betydelse?

Vad kallades det att hala in fisken i båten, sedan den fastnat på ljustret? Dödade man fisken efter inhalningen i båten?

Förekom ljustring både vid renvatten och från is? Beskriv tillvägagångssätten! Brukade man sticka på måfå eller endast om man verkligen fått syn på en fisk? Benämningar?

Ljustring både vid dagsljus och i mörker? Olika benämningar och tillvägagångssätt! Redogör särskilt för benämningarna för ljustring nattetid. Vad hade man för ljus (bleke, blus) och för ställning för ljuset (blossare, brandjärn, brandlykta, brännarejärn, halster, ljusejärn, ljuskäring, ljusterjärn, lysjärn)?

Särskild båt för ljustring? Hur var denna inredd? Hur framfördes båten under ljustringen? Var i båten står ljustraren? Ljustring från stranden eller från t. ex. stenar i älven? Har man använt gaffelliknande redskap att t. ex. sticka ål med bland stenarna på stranden?

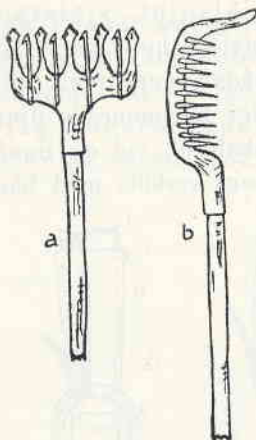

Fig. 6. Alger och harka. Östergötland.

Ur Svenska landsmål 1930, s. 94.

17. **Harpun** (och spjut). Namngiv och beskriv redskapet (kåx, kölva, laxjärn, ljusterkolv, picka, pilk, själjärn,

Fig. 7. Ljustrare med ljuster och brandjärn. Lappland.

Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 322.

själspjut, själstång, stång?, valljärn, väckare)! Hur många hullingar? Voro dessa fasta eller hade redskapet en sådan anordning, att de utfälldes först efter inträngandet i det harpuncerade djurets kött? Var harpunjärnet fäst vid ett skaft el. vid en lina? Känner Ni till harpun (ljusterkolv), som avsköts med båge (ljusterbåge)?

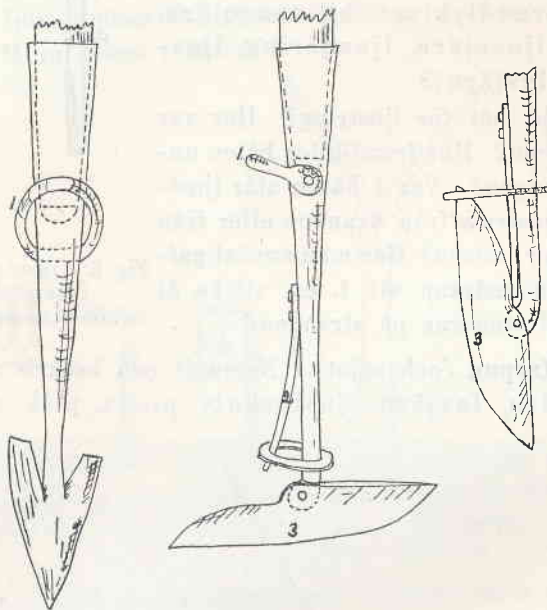

Fig. 8. Valljärn för harpuncering av själ. T. v. äldre modell. T. h. nyare modell. Östergötland.

Ur Svenska landsmål 1930, s. 81.

Vad hade man för uttryck för att fånga med harpun? Vilka fiskar (t. ex. lax) el. andra i vatten levande djur (t. ex. säl) var det, som harpunerades?

C. Krokfiske.

18. **Själva kroken.** Hur ser den ut och hur benämnes den (angel, anging?, brajde?, hokrok, kippa, krok, piggkrok, pliggkrok, torskjärn, ung?)? Vad kallas hullingen (hallor, halål?, hulling, hunning, näle, ung?, ång)? Vartill tjänar hullingen? Finns det kroker utan hulling (nål)?

Vad kallas den böjda delen på kroken (buk, grepp)? Den raka (lägg)? Hur benämnes krokens huvud, snörfästet (fal, holma, när, spad, älma)? Vad använder Ni för redskap att böja eller räta kroker med (agnelag, bölgare; ägnelag, Norge anglevitt)? Vad är rödhållet på en metkrok?

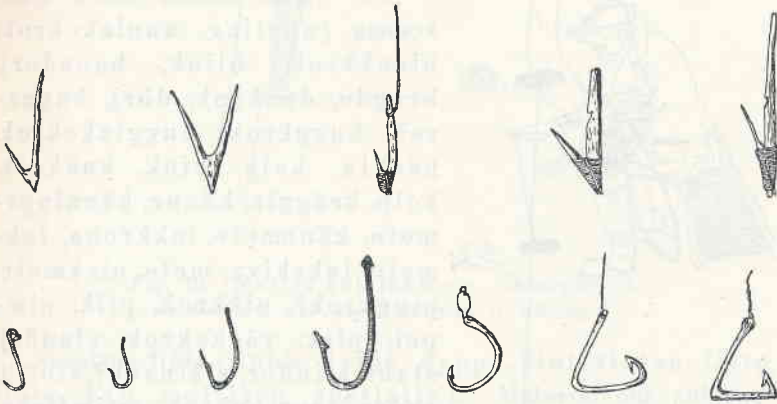

Fig. 9. Kroker. De två första i den övre raden av en, de tre andra med skaft av trä och spets av ben. Finland.

Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 25—36.

19. Känner Ni till kroker av annan form än den vanliga böjda, t. ex. av en rak stålträdsbit, vässad i ändarna (febb)?

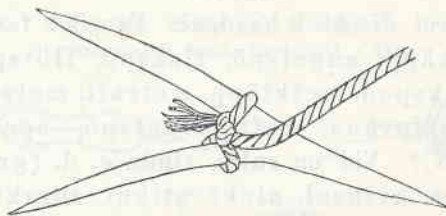

Fig. 10. Metkrok av trä. Småland.

Ur Fataburen 1916, s. 39.

Har det i Er trakt funnits kroker av trä (enklynna, enkrok, (lak)speta, laksticka)? Bestodo dessa av en rak pinne eller voro de t. ex. trehornade? Beskriv utseendet! Till vilka fisken användes sådana kroker?

Olika krokfisken.

Obs. att upplysningar **ej** önskas om metoder och redskap, som endast förekomma inom det moderna sportfisket!

20—23. Fiske med **metspö** och med **snöre**.

Fig. 11. Vintermetning.
Östergötland.

Ur Nord. mus. arkiv, Etnol. undersökn.
2796, fig. 10.

20. Vilka sådana fisken förekomma (angling, annlakekrok, blankkrok, blink, bonndörj, bragde, dunkrok, dörj, huggare?, huggkrok, hugglakekrok, häckla, kalp, kink, knäkrok, kolp, kräggla, känne, känning-mete, känmete, lakkrona, lakmetete, lakskiva, mete, nickmete, piggkrok?, pikkrok, pilk, pimpel, pirk, räcekrok, sladörj, slant, slinder, slättnack?, slö(j)t, snöre, springkrok, stimfiske, svirr, sivel, såtkrok, såtmetning, torskkrok, trekrokaklase, vek, vinkelkrok?, ångel)?

21. Beskriv och namngiv den **redskap** (mettyg, metverk) som behövs!

Hölls snöret direkt i handen? Var det fastgjort vid ett **spö** (angelskäpp, angelspö, fiskspö, flötspö, huggspö, hållare, krokspod, metkläpp, metraft, metspod, metträ, metvidja, päjpvåna, raft, slantspö, spett, stimspö, sänkspö, trö)? Vid en **rulle**, **vinda** e. d. (grind, harvel, härvel, kross, kvinsel, nick?, stikul, torskvinda)? Vid en **käpp** i båtkanten (dörjestång, knekt, nickare)? Var den fästad på annat sätt? Hur såg dessa redskap ut?

Vad kallades **snöret** (meta, metrev, rev, slöjtlina, snöre, vad, ångesvad)? Bands kroken direkt i snöret el. i en särskild tafs (tafs, tams)? Material i snöre och tafs?

Vad för slags krok användes? En el. flera? Hur voro tafsen (och krokarna) fästade, då de voro flera?

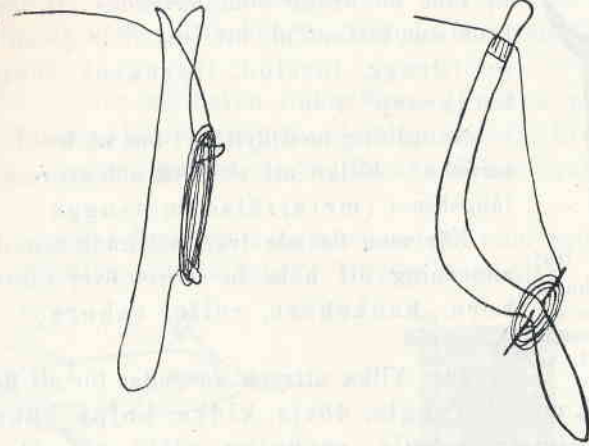

Fig. 12. Metträ och lakmete. Östergötland.
Ur Nord. mus. arkiv, Etnol. undersökn. nr. 2796, fig. 9.

Förekom **flöte** (dubb, dypje, dyppe, flot, flotån, flyte, flöte, kap, metflårn, spetlätta)? Material och anbringningssätt?

Sänke (blysten, duppsten, kula, sank, synke, sänke, sönka)?

Fig. 13. Sillpirk. Bohuslän.
Ur Haneson och Rencke Bohusfisket, s. 133.

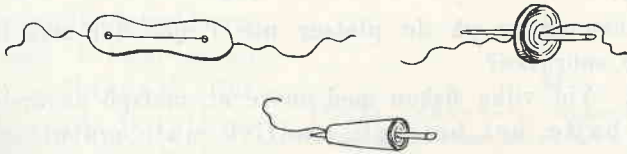

Fig. 14. Metflöten.
Ur Skandinaviens fiskar 1 (1836), pl. B, fig. 3 a—c.

Blänke i form av blyfisk e. d. (blink, kvidda, meteblick, pirk)? Lockades fisken genom påknutna tyglappar, ulltrådar e. d.?

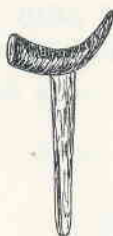

Fig. 15. Halhorn. Bohuslän.
Ur Haueson och
Rencke Bohusfisket,
s. 173.

Lod el. dragg som användes att löstaga en krok som fastnat el. att leta reda på en förlorad rev (dragg, losslod, lössakrok, lössastång, torskrasp?)?

Anordning med flyttbart hus el. hydda vid vinterfiske? Kälke att sitta på och att transportera fångsten i (metartäfsa, metsugga)?

När man fiskade från båt hade man då någon anordning att hala in snöret över (bom, halhorn, hankehorn, rulle, vahorn)? Beskriv denna!

22. Vilka uttryck användas för att **fiska med snöre el. metspö** (angla, dörja, kinka, kolpa, kaka, meta, pilka, pimpa, pimpla, ryckning, sitta på såt, slanta, slöjta, snöjdra)? Redogör för arbetet under själva fiskandet!

Upplysningar önskas t. ex. om man vid de olika fiskena lät reven hänga stilla, om den ständigt fördes upp och ned el. om man brukade göra små ryck då och då under fisket el. föra spöt fram och tillbaka (leka, kingsa, rycka)! Vad vet Ni om fiske med hugg- eller ryckkrok, som föres intill eller under fisken och med ett ryck bringas att fastna i densamma?

Sommar- och vinterfisken? Fiske med snöre eller metspö i vak (brunn, såt, vak)? Vilka redskap användes de olika årstiderna?

Vad kallades det att kasta ut reven (göra ut)? Att dra in den el. hala upp den? Att vinda upp den på rullen eller vindan?

Benämningar på de platser ute i sjön där man låg och idkade snörfiske?

23. Vid vilka fisken med snöre el. metspö användes **agn** (agn, bajte, bet, bete, gli, madfisk, mate, matning, mete, pyrka?, råk)? Vad hade man för slags agn (levande el. död fisk, kött, deg, maskar, musslor etc.)? Konstgjort agn? Olika slags agn vid olika fisken? Hur förvarades agnet? Särskilt härför gjorda kärl?

Att sätta agn på kroken (agna, beta, ma, mada, ägna)? Hur anbragtes agnet?

Anordning med böjlig, i båtrelingen eller på isen fastsatt kvist, vid vilken reven upphänges, visande när man fått napp (sprätt)?

Smånappa utan att fisken slukar betet (knatta, nippra), sådant lätt napp (knatt), nappa ordentligt (abbra, bita, dra, gå, hack, hugga, nappa, ta)? Brukar fisken svälja hela kroken?

Förekommer i Er trakt fiske med metspö eller snöre utan agn? Vad kallades detta fiske? Tillvägagångssätt!

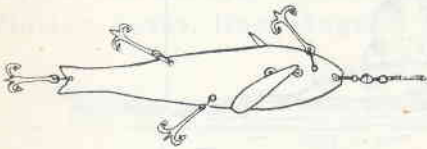

Fig. 16. Drag av älgben. Jämtl.
Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 319.

24. Fiske med drag.

Benämningar på redskapet (drag, dragspån, dörj, gustavdrag, lakekäx, ror, rännörj, skeddrag, släpdörj, slöjt, spån, svingeldrag, svirvel, utter, virveldrag)? Är dragfiske med svirvel, utter o. s. v. gammalt på Er plats?

Redogör och namngiv redskapets olikadelar! Snurrande spån i form av en fisk e. d. (blaga)? Hur var denna spån fäst vid reven? En el. flera krokar?

Voro dessa fästa direkt vid reven el. vid »tafs» (bas, pirretöm, töm) av starkare material? Hur voro tafsen (och krokarna) fästade, då de voro flera (pirr, pirrehorn)? Inrättning att linda upp reven på (grind, härvel, kvissel, snälla, vinda)? Anordning på båtkanten att hala in reven över?

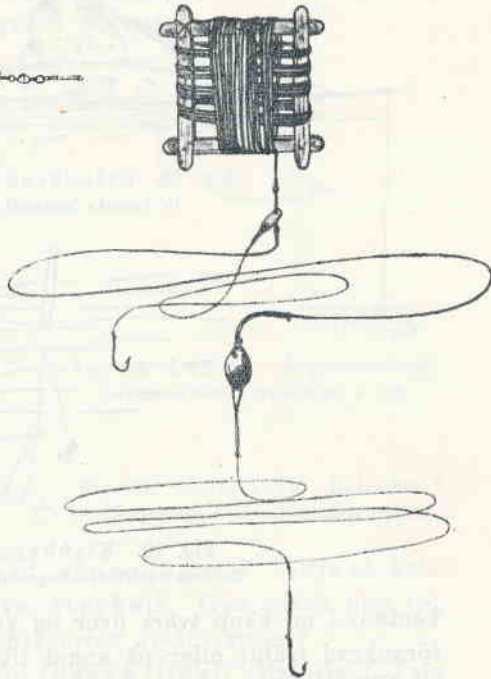

Fig. 17. Rännörj. Bohuslän.
Ur Hansson och Rencke Bohusfisket, s. 168.

Hur benämndes det att fiska med drag (ro gädddrag, slinsa, uttra)? Vilken årstid och vilken tid på dygnet? Förekom annat dragfiske än efter båt? Voro krokarna agnade?

25. **Ståndkrok.** Hit räknas sådana krokfisken, där reven göres fast i en stång el. pinne nedstucken i botten el. strand-

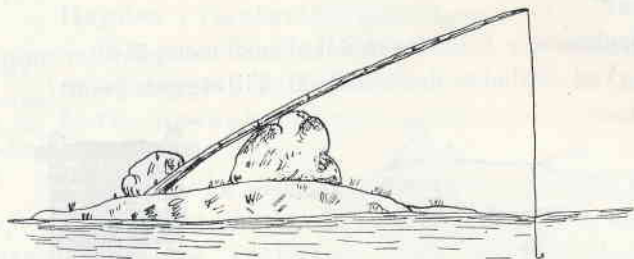

Fig. 18. Ståndkrok. Hälsingland.
Ur Svenska landsmål 1913, s. 31.

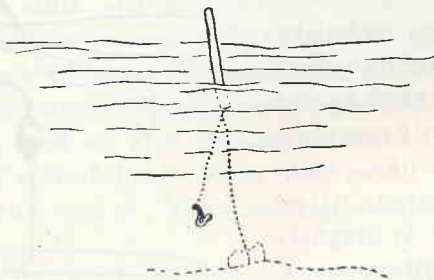

Fig. 19. Klabbkrok. Finland.
Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 45.

kanten, i en käpp tvärs över en vak i isen, i en flytande och förankrad träbit eller på annat liknande sätt.

Vilka sådana fisken ha förekommit i Er trakt (agnspö, bultkrok, flytkrok, ho, huggkrok, kasskrok, kastkrok, klabbkrok, klumpkrok, käppkrok, pinnkrok, pålkrok, skäckle, spökrok, stakkrok, stannkrok, ståndkrok, stångkrok, stökrok, tult, vagn)?

Beskriv redskap och tillvägagångssätt! Vad kallades stången, käppen el. den flytande träbulten (bult, flöitane, flöteboss, krokpåk, kult, lukträ, stång, tult)? Vad för slags krok?

En el. flera? Hade man alltid agn? Vilket agn var lämpligast (jämför § 23)? Vad kallades det snöre, i vilket agnet hängde (snapretråd)? Anordning med på en klyka (stångkroksloke) e. d. upplindad rev, som fisken ryckte loss vid napp? Vilket uttryck användes om att vittja en ståndkrok (leta)? Skilj noga på renvattens- och isfiske! Hur bar man sig åt för att reven ej skulle frysa fast i isen?

26. **Långrev (backa).** Benämningar (agnrev, anglar, backa, borrhacka, bottenrev, dank, flottrev, flytrev, flötrev, horev, lina, långrev, näring, rev, tråd)?

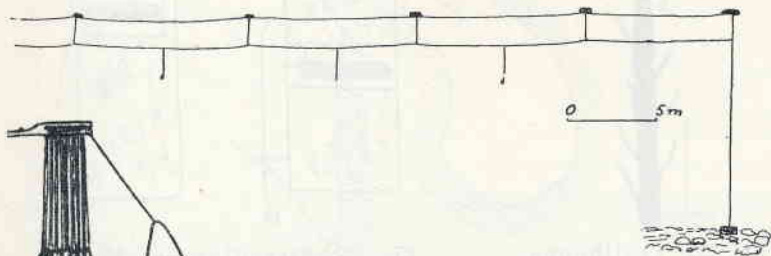

Fig. 20. Långrev. Ångermanland.
Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 359.

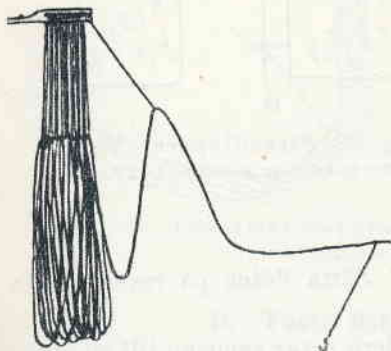

Fig. 21. Småbacka. Bohuslän.
Ur Haneson och Rencke Bohusfisket, s. 137.

Lägga ut långrev (göra ut, ränna, ägna)? Vittja el. hala in reven (hanka, leta, näva, stryka)? Togs reven upp vid varje vittjning? För vilka fisksorter avsågs reven?

Vad kallades själva reven (backa, lina)? Material? Tafs (backa?, bonngalle, dank, känsa, mutta, sladd, tafsa, tops, täfse)? Hur fastgjordes tafsen? Hur många krokar till varje rev? En el. flera krokar på varje tafs? Redskap att laga tafs med (agnelag)? Vad för slags agn? Hur benämnes det att sätta på agnet på kroken?

Redogör för hur reven var förankrad el. fastgjord! Förankrad i ena el. båda ändarna? Sänken på flera ställen på

reven? Vad kallades sänkena (duppsten, stösten, svansare, sänke)? Låg reven på botten el. hölls den flytande ett stycke över botten el. i (i närheten av) vattenytan genom flöten? Voro tafsen försedda med flöten? Hur markerades platsen där reven var utlagd? Genom flytande märken? Vad kallades flöten och märken till en längrev (bordtunna, bökkobb, dubb, döpa, finska, finskvärde, flä, flöte, general, glaskavel, glaskula, knekt, lenskog, levärde, pipe-tunna, revkung, soldat, spövåle, svansare, töjakobb,

Fig. 22. Trollhoppa
(slags backedragg). Bohuslän.
Ur Haneson och Rencke Bohusfisket,
s. 162, fig. 84.

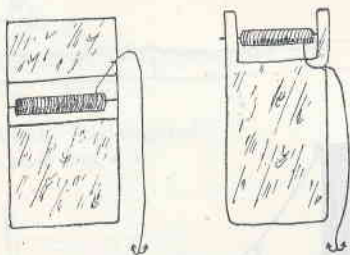

Fig. 23. Strandlöpare. Västerg.
Efter teckning av J. Götlind i ULMA 7509.

vakare, vetel, vette, vüle)? Sätta flöten på reven (flöta opp)?

Hur lång var reven? Knöts flera revar samman till en länk? Vad kallades denna och dess delar (bord, dank, hundre, näring, schlabb, slabb, stubb)? Hur många krokvar räknades som ett **hundra**?

Låda, korg e. d. att ha reven på (klav, klämma, korg, riggeläska, skjobba, splitt, tråg)? Redskap att linda upp reven på (bom, draglekare, härvel, -krambäl, nick, rulle)? Anordning på båtrelingen att hala in reven över (rulle)?

Känner Ni till flytande rev eller rev som fick driva för vinden (ryttare, strandlöpare)? Beskrivning! Vilka anordningar hade vidtagits för att lätt hitta den? Jämför fig. 23!

Redskap att dragga efter en förlorad rev med (drag, drägg(e), krake?, nara?, rövare?, socken, socknedrägg, strykdrag, torskrasp?, trollhoppa, trollpacka)?

(27. Känner Ni till snörfiske med agn men utan krok, nämligen fångst av ål **med på snören uppträdda maskar** (klumma, krodda, krudda, tatt)? Beskriv redskap och tillvägagångssätt!)

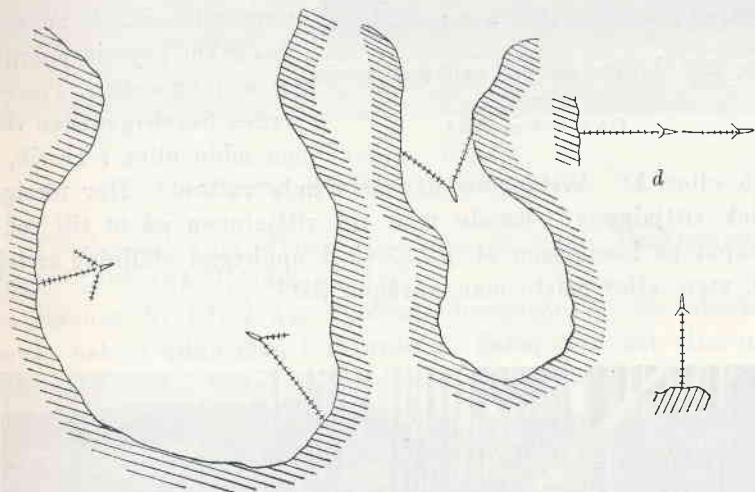

Fig. 24. Ledarmar med ryssjor. Olika typer. Småland.

Ur Fataburen 1918, s. 84.

D. Fasta fiskebyggnader.

28. **Ledarmar.** Finns det i Er trakt eller har det i mannaminne funnits fiskebyggnader av trä (stockar, bräder, störar, ris o. d.) eller av sten, vilkas uppgift varit att leda fisken in i en vid armens ända utställd mjärde, ryssja e. d. fångstredskap? Benämningar (arm, bett, bro, brygga, -bräde, följare, gård, hag, hämmestånd, krinka, kvase, landgång, landgård, -led, ledarm, mjärde, mjärdeläge(r), mjärdstege, mjärdstreck, mjärdställning, mjärdsäte, remme, skaft, stakning, stek, stenverke, (strand-)pata, stäk, stängarm, stängsel, täppa?, vase, vastar, vattgård, verke, verkel, virkahag, värme, väsel, ålstånd)? Jämför fig. 24—31!

Fig. 25. Ålbrygga med upphängd ryssja.
Öland.

Fot. I. Modéer, ULMA.

Redogör för material och byggnadssätt? Vad kallas det att bygga en fiskegård (hägna)? Beskriv noga skillnaden mellan de olika redskapen! Hur många armar och deras placering? Fångades fisken i ryssja, mjärde el. annat redskap? Placerades fiskebyggnaden vid en udde eller i en vik, i sjö eller å? Avstängdes någonsin hela vattnet? Hur försiggick vittjningen? Kunde man vid vittjningen gå ut till redskapet på landarmen el. på särskilt uppbyggd ställning av trä el. sten, eller måste man använda båt?

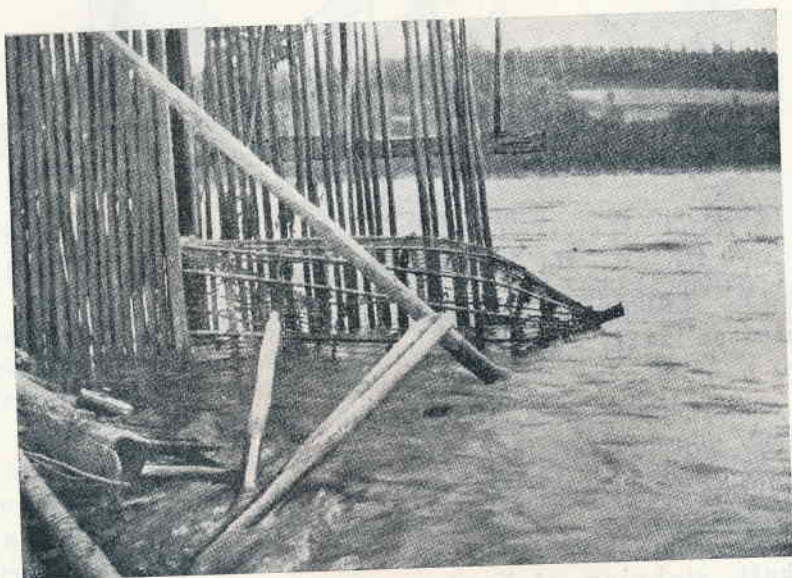

Fig. 26. Landarm (av störrar) med laxtina. Dalarna.

Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 374.

Fig. 27. Verke. Dalarna.
Ur Arwidsson Några mjärdfisken i Sveal., s. 41.

Förekommer det dylika ledarmar av **nät**? Benämningar (arm, nättjegd, rad, skaft)?

Känner Ni till i åar uppförda byggnader av ris, stockar e. d., bakom vilka man i lugnvattnet fiskar med nät eller not (lå, räte, väsa, väsel)?

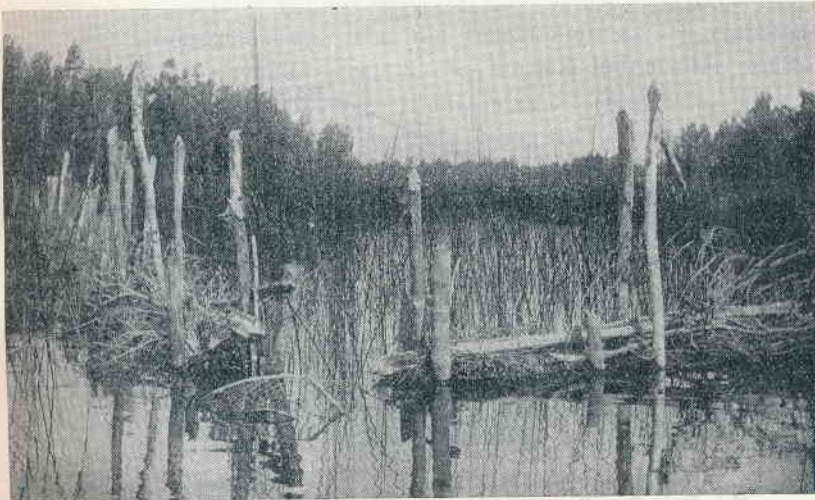

Fig. 28. Håmestäk. Småland.
Efter Arwidsson i Gbgs Vet. o. vitth.-samh. handl. 1926, s. 17.

Fig. 29. Ryssjästak, detalj. Småland.
Efter Arwidsson i Gbgs Vet. o. vitt.-samh. handl. 1926, s. 14.

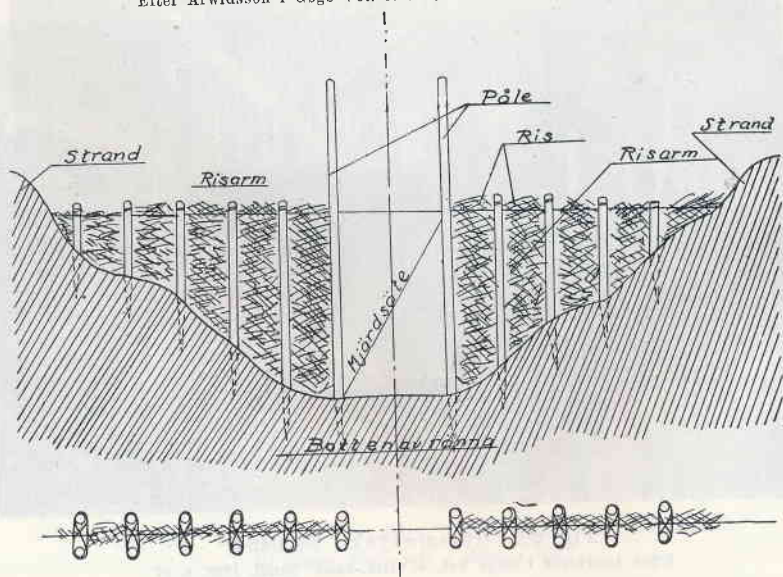

Fig. 30. Mjärdsäte med risarmar. Dalarna.
Ur Nord. mus. arkiv, Etnol. undersökn. 3369, s. 2.

Fig. 31. Tvåryggig strandpata. Västerbotten.
Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 373.

29. **Fångstredskap.** Har det förekommit av trä, ris, sten e. d. material byggda kar, burar, korgar, lådor eller andra faststående fångstredskap? Benämningar (fiskhus, flik?, flotthus, grind, haldningled, hus, ia?, kar, karsina, karsinapata, kaskekar, kasse, kassegård, kassverke, kasta, katissa, katsa, kratsegjuta, lana, laxaflik?, laxeflak, laxegård?, laxfiske, laxhus?, laxkista, låda, långkatsa, mina, rem, räcke?, skinning, slänga, slöda, spänger, stakgård, stenstuga, ståndtyar, tina, vrakar, (v)rakhus, ålhus, ålkar, ålkista)? Jämför fig. 32–38!

Beskriv utförligt material, konstruktion (i botten nedstuckna störar, av stockar hoptimrade kar, lådor av bräder etc.) och storlek! Om flera redskap el. redskapsnamn förekomma på Eder ort, redogör då för skillnaden dem emellan!

För t. ex. de i stora delar av landet förr vanliga katsorna, som äro gjorda av vertikalt ställda käppar, önskas uppgifter om byggnadssättet för armen el. armarna (arm?, rygg-

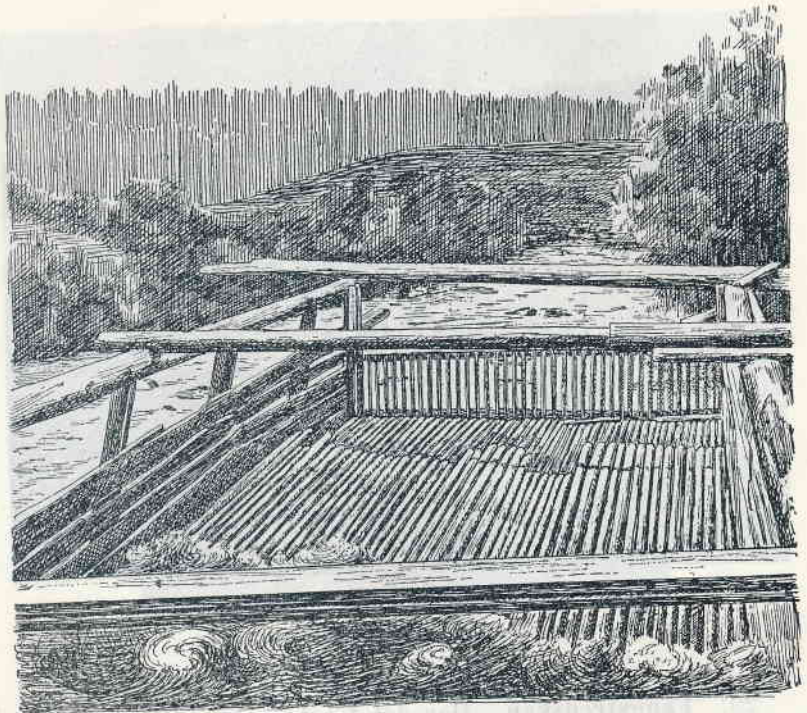

Fig. 32. Ålkista. Hälsingland.
Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 399.

gård, vase) och för själva katsan (bund?, gjuta, kar), om benämningar på spjälar (blad, katsved?), på de olika rummen (bakgård, farstu, golv, katsbo, katsförstuga, katsholk, katshuvud, kiling, skrovgård, solgård) o. s. v. Hur många armar och rum hade katsan? Hur lång var armen och själva fiskhuset? Fanns det särskilt trägolv? Hur lång var katseveden? Bands veden samman uppe på land el. först ute i vattnet? Vad kallades själva bindningen (binda)? Hur benämnas vidjorna? Vad för slags vidjor voro bäst? Hur många spjälar och hur många vidjor gick åt till en katsa?

På liknande sätt önskas detaljerade uppgifter även om **övriga** förekommande redskap och redskapsord.

Nämn, om redskapet användes i å eller sjö, om det byggdes ut från stranden el. stod fritt ute i vattnet! Likaså, om

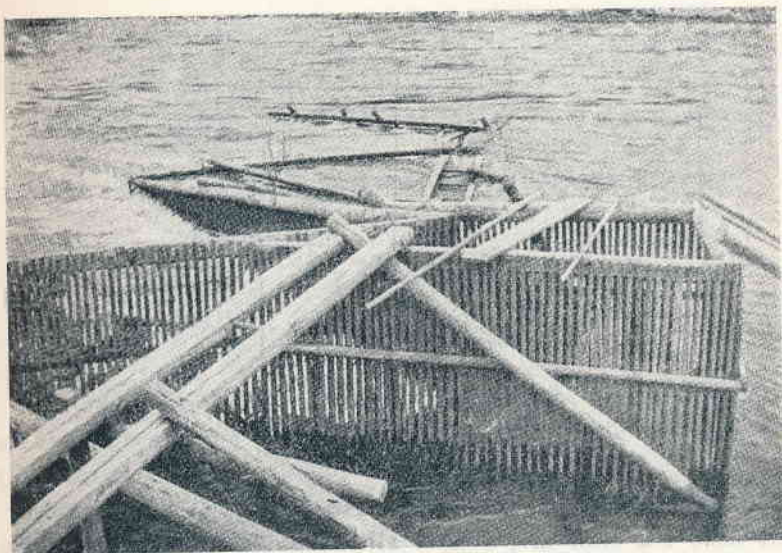

Fig. 33. Laxkista. Dalarna.
Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 370.

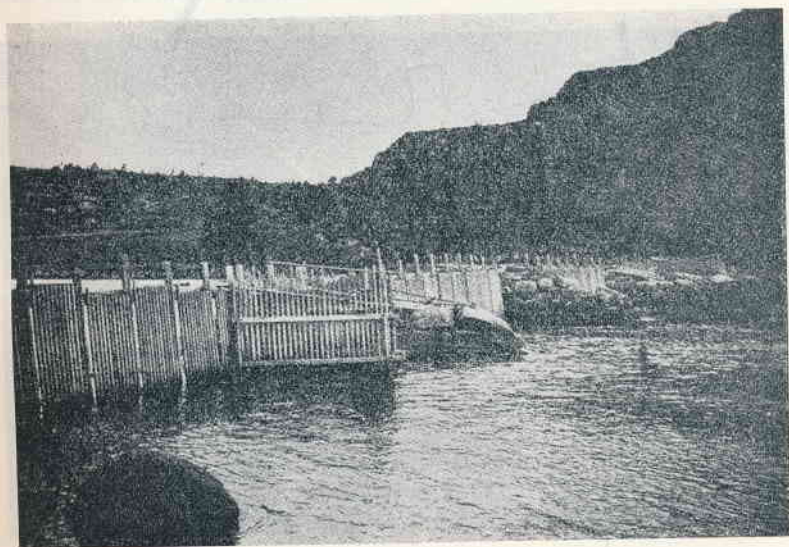

Fig. 34. Laxgård. Halland.
Ur Arwidsson Halländska laxfiske, 1927, s. 30.

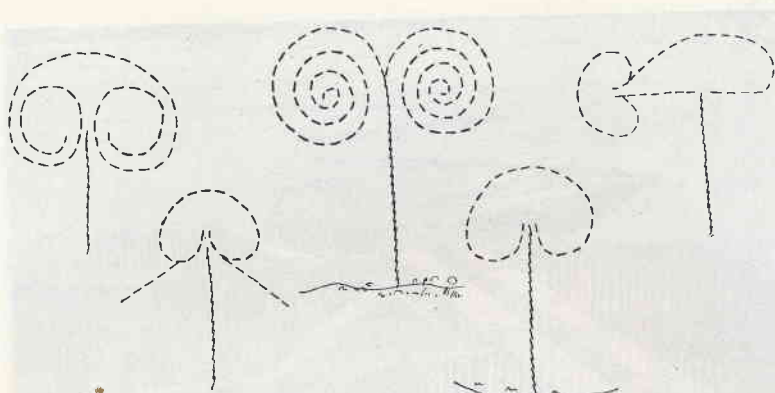

Fig. 35. Katsor. Finland.

Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 55-59.

det finns ledarmar (namn och konstruktion)! I fall det gäller ett fiske i å eller älv, behövs alltid uppgift om redskapet avser fångst av uppgående el. nedgående fisk. Hur tillgår vittjningen — med håv, not el. på annat sätt?

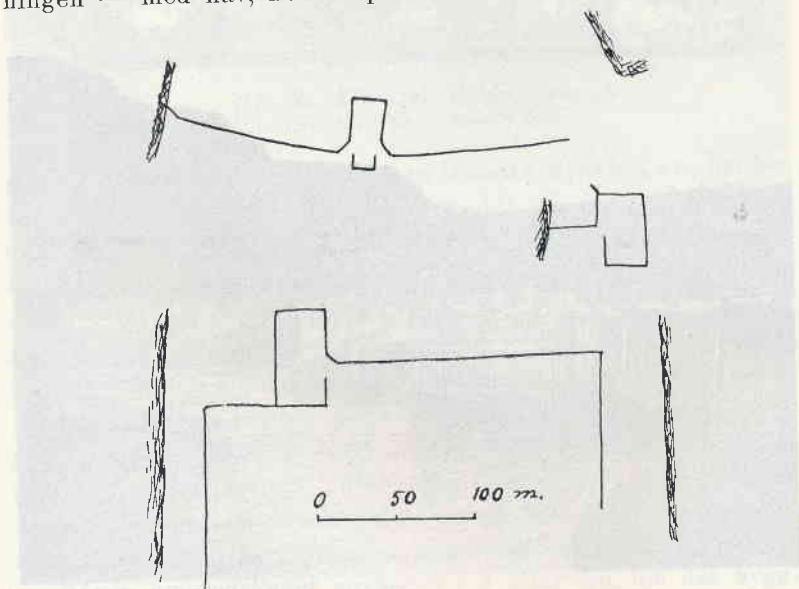

Fig. 36. Karsinapator i norrländska älvar.

Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 375.

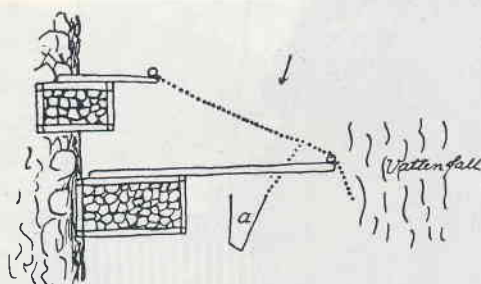

Fig. 37. Vrakfiske (för lax) med stryta (a). Ångermanland.
Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 381.

Har det funnits för uppgående fisk avsedda **hoppfisken**, bestående av vid en fors placerad korg, spjälho, ränna e. d. (ho, korg?, lippa)? Jämför fig. 39!

Känner Ni till bruket av rännor, i vilka lekfisken går upp och kan avstängas (ällor)?

30. Känner Ni några **ortnamn** (namn på platser vid stranden el. ute i sjön el. ån) i Er trakt, i vilka något av Er känt ord för fast fiskebyggnad kan tänkas ingå?

Fig. 38. Skinning. Dalarna.
Fot. R. Jirlow, ULMA (neg. 905).

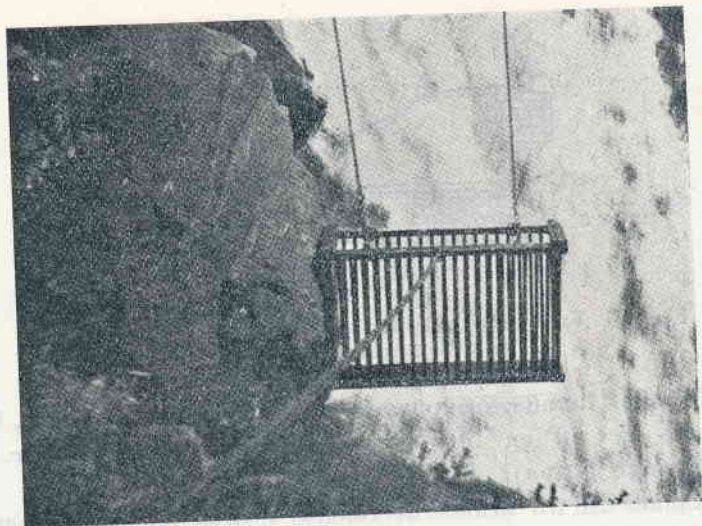

Fig. 39. Laxho. Halland.

Ur Arwidsson Halländska laxfisken, 1927, s. 90.

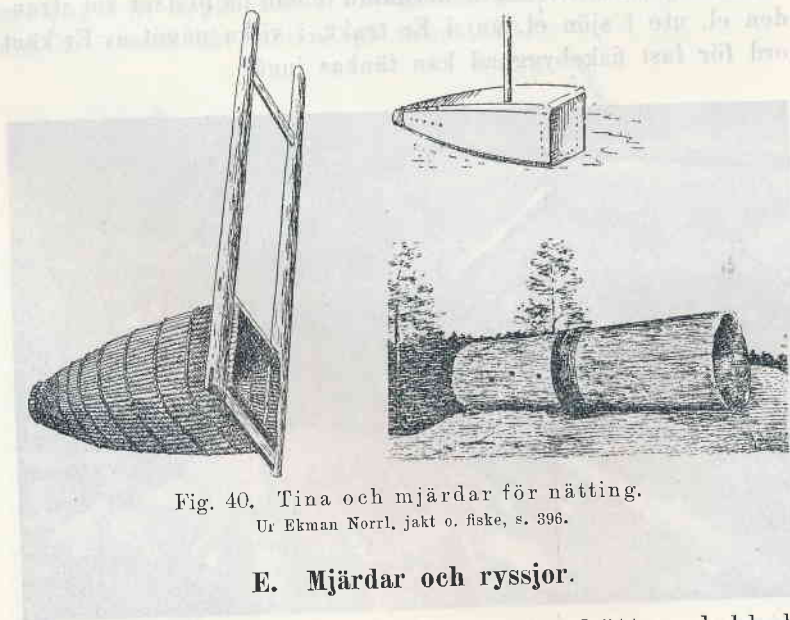

Fig. 40. Tina och mjärdar för nätting.

Ur Ekman Norrl. jakt o. fiske, s. 396.

E. Mjärdar och ryssjor.

31. Vilka olika slags mjärdar (botna, böttna, dubbelhattare, hvate, häckmärke, karse, kasse, -korg, kosja,

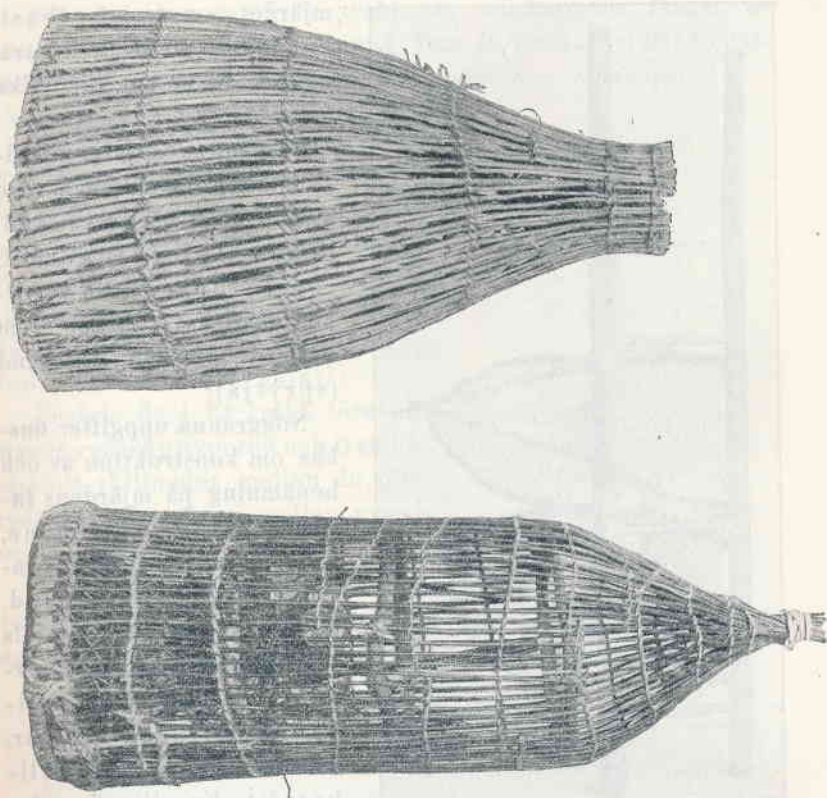

Fig. 41. Sänkmjårdar. Dalarna.
Ur Fataburen 1918, s. 87.

kringelmjärde, kupa, kyba, kyp, läggemjärde, mjaldra, mjärde, mjärdstock?, mock(a), märle, mörtbur, mörtstuga, pjuk, ryssja, springemjärde, stakemjärde, stegemjärde, stjärt, stock, strut, stryta, -stuga, stut, ståndmjärde, stäkmjärde, sänkmjärde, tajna, tena, tina, tjen, trutt, tunna, tyremjärde, vidjetunna, ålastövel, ålfälla, ålkupa, ålâm) känner Ni till?

Om två el. flera ord med betydelsen 'mjärde' finnas i Er dialekt, framhåll då noga betydelseskillnaden dem emellan! Omtala redskapets storlek, tillverkning (bo eller bygga en

Fig. 42. Lyftramsmjärddar.
Östergötland.

Ur Fataburen 1918, s. 88.

fisken samlades (fiskhus, fiskhåll, hus, strut, strytt)?

Placerades redskapet nere på botten el. på annat sätt? Placerades det fritt el. vid en vase el. vid ändan av en från stranden utlagd stång (märlstäk) eller en ledarm av trä, nätverk e. d. (mjärdeleäge, mjärdestånd)? Vad kallades de olika delarna av ramen i en lyftramsmjärde (stege, stäk)? Förankrades mjärden? Hur togs den upp (med kax?) och hur vittjades den? Hade man en plugg (vaska), som togs ur vid vittjningen? Flytande märke som visar platsen där mjärden är utlagd (vettare)? Mjårdar som upphängas i forsar?

mjärde), material (bast, sprötor, vidjor, (vitt) trä, nätduk o. s. v.), för vilka fiskslag det var avsett o. s. v.!

Vad kallades själva mjärdestommen? Hur många voro gjordarna el. bågarna (band, bogda, gjord, gördel, reng, stöband) och av vilket material? Käpp som håller mjärden utspänd (sprytja)?

Noggranna uppgifter önskas om konstruktion av och benämning på mjärdens **ingång** (flås, gimmane, hatt, ingadd, ingång, inlup, insåg, mengadd, mjärd, sag, sav)! Hur hölls ingången utspänd (med karbast, spänntråd, stillband, stillbast, strålar, ställeband, tåt, villbast?)? En eller flera ingångar?

Vad kallades mjärdens mellersta och bakre del, där

(32. Förekommer i Er trakt ett redskap för fångst av nedgående ål, som kallas **iana**? Hur är denna inrättad (nät-säck eller annan anordning)? Hur anbringas redskapet?)

33. Vilka ord finnas i Er trakt med betydelsen **ryssja** (bottengarn, djupryssjor, finnryssja, håmma, kammarrayssja, kasse, kasta, lakstrut, loka, rusa, ruska, ryssja, räusa, storryssja, strut, sänkhåmma, sänkryssja, trearming, vad?, ålkasse, ålryssja)?

Beskriv de i Er trakt förekommande redskapstyperna och framhåll särskilt skillnaden mellan de olika redskapsorden (t. ex. mellan ryssja och håmma)!

Omtala redskapets storlek, tillverkning, material, för vilka fiskslag det var avsett o. s. v.!

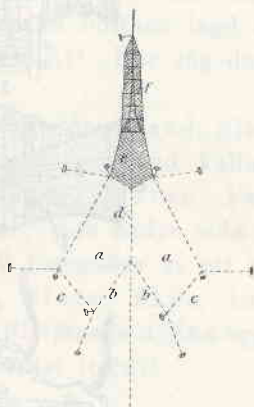

Fig. 43. Storryssja (finnryssja). Hälsingland. Ur Svenska landsmål 1913, s. 30.

Fig. 44. Håmma. S. Sverige. Ur Lundberg Medd. rör. Sveriges fiskerier (1883), fig. 13.

Vid redogörelsen för redskapens detaljer bör uppmärksamheten bl. a. fästas på följande:

Armarnas (arm, bräde, ginarm, jagkrok, juta, katsa, kretsarm, kätsch, landgång, landgård, landstyre, ledarm, mocka, rad, skygarn, söndring, tvärarm, vinge) antal och placering? Redogör för flöten och sänken! Trästav i armens ytterända (armträ, axel, sving)? Hade man på

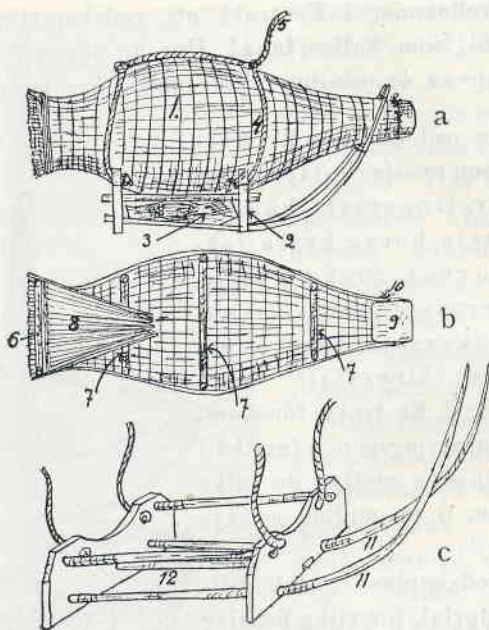

Fig. 45. Tina och tinstol. Östergötland.
Ur Svenska landsmål 1930, s. 87.

undertelnen fastknutit gamla nät, en tross e. d. för att hindra fisken att smyga under (bastare, sarg, sarv, skunk, skägg, slifs)? Hur kallades det att knyta fast bastret vid armen (mäla)? Hade (mitt-)armen något slags fortsättning in i ryssjan (kil, mellangäng, tunga)?

Fanns det utanför själva ryssjkroppen något slags förgård av t. ex. nätväggar? Vad hette denna, dess öppning, sidor och andra delar (bågnot, fyrkant, förgård, förslag, kar, kresse, krets, kretsgap, kretståg, mocka, skjul)?

Benämningar på själva ryssjkroppen och dess olika rum (bakryssja, bakslag, barm, bolände, bom, bomgarn, buk?, bälg, damm, fiskhus, fiskrum, hals, hatt, -hus, huvud, kalv, kar, karts, kasse, kysil, lokskägg, mule, mungård, munning, mynningsgarn, okgarn, påse, ocknot, rum, salong, skjut, skrank, skrov, snut, snyta, sopp, stjärt, storgång, strunt, strut, strynta, strytt, säck,

torskhus, trut, uppnot, vatthus, vilkar, vitjankar, ytterhus, åke, ålhus, ålkasse)? Omtala antalet rum och deras olika namn! Vad kallades lilländan, det innersta fiskrummet? Känner Ni till ryssjor (håmmor) med i lilländan placerad trätina (kass, tina, tut) av vidjor e. d.? Beskriv denna tina och dess delar! Vilade den på en på bottnen lagd träställning (håmbänk, kälke, stol, åkan)? Hur såg denna ut?

Hur hölls ryssjkroppen utspänd? Av **gjordar** (band, gjord, gjordning, gärd, ring, såg)? Hur många? Vad kallades det att montera ryssjgarnet på gjordarna (skjuta)? Fanns det på ryssjan en eller flera gjordar, vars undre sida var öppen eller där bågens sidor nedtill förenades av ett rakt tvärträ (bogde, båge, glipebovda, klave, kåpa, loke, rank, rånke, stol, storbåge)? Vartill tjänade dylika öppna bågar? Vad kallades det nämnda tvärträet (oke)?

Fig. 46. Ingång till ålryssja. Uppland.
Ur Fataburen 1914, s. 40.

Ryssjans **ingångar** (gadd, gim, gimman, hatt, hundglugg, ingim, ingång, inhatt, insåg, mengadd, menlycka, mjärde, mungarn, sau, sav, sköld, svalg, tut, villa)? Hur många? Beskriv en ingång, och redogör särskilt för ingångsöppningen (skrip) och för sättet att hålla ingången utspänd (med gimmertåg, inbasttråd, kallbasttråd, karbast, mjärdråd, simmetråd, skarbast, stillband, stillbast, stillra, stilltråd)!

Vad kallades det att vittja en ryssja el. hamma (rykta)? Hur tillgick detta? Var lilländan tillknuten med ett snöre (strutband) eller hade trätinan en propp, som togs ur vid vittjningen?

Redogör slutligen för redskapets placering vid stranden el. fritt ute i sjön, vid en udde el. i en vik, i vattenytan eller på bottnen på djupt vatten o. s. v.! Vad kallades det att sätta

ut en ryssja i sjön? Stället där den brukade utsättas (håmmstånd, sätter, åldrätt)? Placerade man varje ryssja för sig el. flera tillsammans (enstilling, par)? Brukade ryssjorna ställas ut vid fasta ledarmar av trä, sten etc. (jfr § 28)? Särskilda benämningar på de stolpar (ryssjespeta, ryssjestake, snutterstake) och linor (lätta, löpare, rännartåg), som behöfdes för en ryssjas utsättande? Namn på flöten och märken (kvape, utelligare, utrännare, vakare, vittjare, våle), sänken och förankringar ([h]allsten, brottkvapsten, brottsten, hall, håmmsten, krabba, krabbsten, stillekrabba, stivekrabb, stöe, utelligaresten) till en ryssja eller håmma?

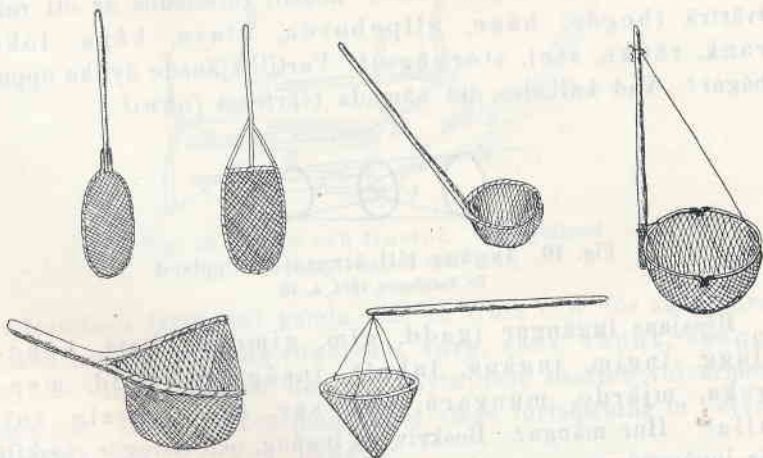

Fig. 47. Håvar av olika typer.
Ur Schwindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 110—115.

F. Håvar och glipar.

34. Vilka olika slags håvar, skrapor (av nätduk) och glipar känner Ni till (beteshåv, brejd, brögd, drosa, garne, glej, glihåv, glip, gliphåv, hada, hap, hobälg el. håbälg?, hãm, hãv, kasse, kastglip, kratse, käfs, kärs, landhåv, lane, lim, lipp, malle, natt, pullerhåv, (pulsekorg), slev, stickhåv, strykväs, sänkglip, sänkhåv, sätthåv,

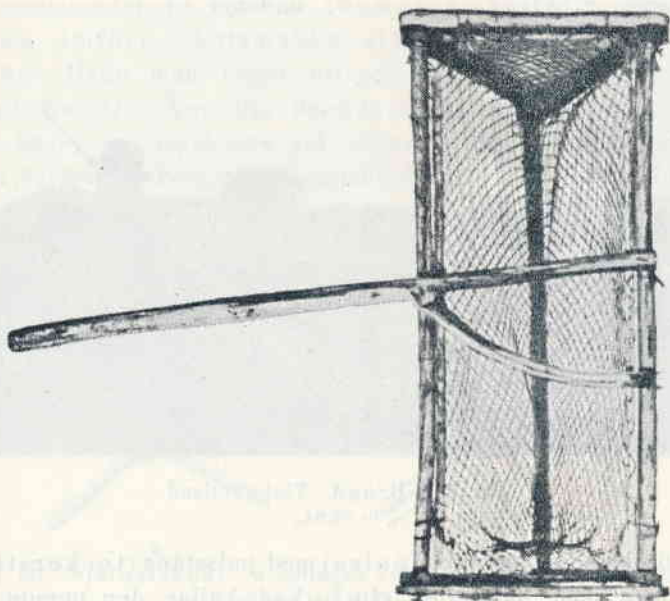

Fig. 48. Glip. Runö.
Ur Klein Runö, s. 284.

taghåv, tjäjs, tratt, undertagshåv, vad, vittjehåv, åbälg?)?

Beskriv redskapet och namngiv dess olika delar! Vad kallas nätpåsen? Är denna fäst vid en rund gjord el. vid en gjord med rak underkant (avsedd att stryka längs botten)? Med el. utan skaft eller handtag? Håv med draglinor?

Nämn, om håvarna användas att **fånga** fisk med, som undertagshåv el. att **ösa upp** redan förut fångad fisk ur, t. ex. en sump!

Vad kallas det att fiska med håv (brögda, glipa, håva, käfsa, trattning) och hur tillgår detta? Vad kallas det att föra fram håven i vattnet (stryka)? Fiskar man från båt el. vadande i vattnet? Känner Ni till håvfiske från en i sjön el. ån utbyggd träställning (håvsäte)? Håvfiske nattetid vid töljhus?

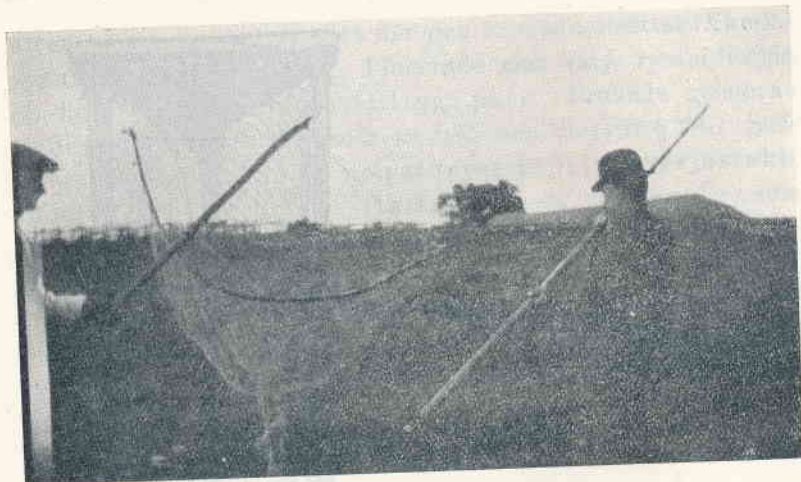

Fig. 49. Brögd. Västergötland.
Ur ULMA.

Förekommer pulsning (pulsa) med pulsstång (tockerstång) vid fiske med håv eller glip? Vad kallas den person som pulsar (rörare)?

Fisket med **glip** är i allmänhet väsentligt olika vanligt hävfiske. Beskriv glipen och redogör för tillvägagångssättet! Hur skrämde fisken i glipen? För vilka fiskslag?

35. Förekomma håvar eller burar för kräftfångst? Beskriv dessa, tillhörande flöten, märken (raft, trissa) o. s. v.? Kräftfångst på annat sätt, t. ex. med agn på spö (spröt) och undertagshåv?

G. Nät och nätbindning.

I. Nätbindning.

36. Vilka uttryck finnas i Er trakt för att **binda** en nätduk (binda, bygga)?

Hur göras och benämns de vid nätbindning förekommande knutarna (bindknut, gubbknut, laxknut, sälknut, tövla, vrängselknut)? Namn på felaktiga knutar (löpknut)? Användas vid redskapstillverkningen alltid samma knut eller brukas skilda knutar till olika ändamål (till olika slags redskap)?

Sidan ("stolpen") i maskan (axel, bord, lag?, led, lägg, sida, stod, stolpe, styd, stydil, stöl)?

Vad menas med ett **varv** (bord, fall, grovvarv, gråtvarv, kavelfall, maskrening, omfar, slinga, varv)? Redogör för innebörden av t. ex. orden fall och omfar! Vad innebär uttrycket **nacka upp** vid nätbindning?

Vad hade man förr i tiden för material till nätbindning? Kunde nässlor användas?

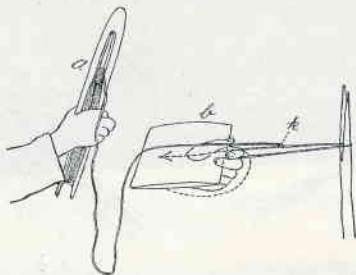

Fig. 52. Första maskan bindes. Till höger synes en del av bindtjugan. Uppland.

Ur Fataburen 1914, s. 158.

Vad kallas nätduken (i nät el. not) sedan det önskade antalet varv färdigbundits (slinga, -slunga, sträng)? Vad har man för uttryck för att fästa hop två nätduksstycken (fara, hymja, jämna)? Hur tillgick detta arbete?

Hur benämnes nätduken mellan telnarna i färdigbundna (och skjutna) nät eller notar (balga, balk, bosme, buk, buss, duk, garn, len, lin, skunk, skåk)?

37. Vilka uttryck finnas för att **laga** ett trasigt nät (bo?, bygga, böta)? Vad kallas ett i nätduken rivet hål (enmyssje, maskbrott, ras, räs, skromma, stydel, trestydel)? Ett lagat hål (skötbygga)? Namn på den del av ett nät som vid reparation befinner sig mellan tjugskalmarna (fjäre)?

38. Vilka **redskap** användas vid bindning och lagning av nätduk?

Nålen (enbända, enbästa, nål) och dess delar (gren, näsa, tunga, spåre)? Hur benämnes det att tråda upp garn på nålen?

Namn på det redskap kring vilket maskan knytes (kavel, rörekävle, -skåle, no, vred)? Material och utseende?

Kniv att skära av garnet med (byggjarkniv, bötkniv)?

Träställning att hänga upp den färdigbundna delen av nätduken på (bindgubbe, bindgren, bindangrein, bindklyka, bindklyva, bindmänn, bindtjuga, bindvacke, bindankröntjo, bötemänn, fästmö, grein, hark, hors, klyva, nothäst, nätihäst, nätklynga, tjuga)? Beskriv denna och dess delar (överhülle?) och omtala dess användning!

Tyngd att hänga på slingan under bindningen (hyckel, höcker, maskbete, maskbit, masktöjare, rebagge, nätkekal, näthejk?, näthök?)? Vartill tjänar detta redskap? Material och konstruktion (avritning)!

Fig. 53. Nättnål.
a näsa, e tunga,
c gren. Uppland.
Ur Fåtaburen 1914, s. 157.

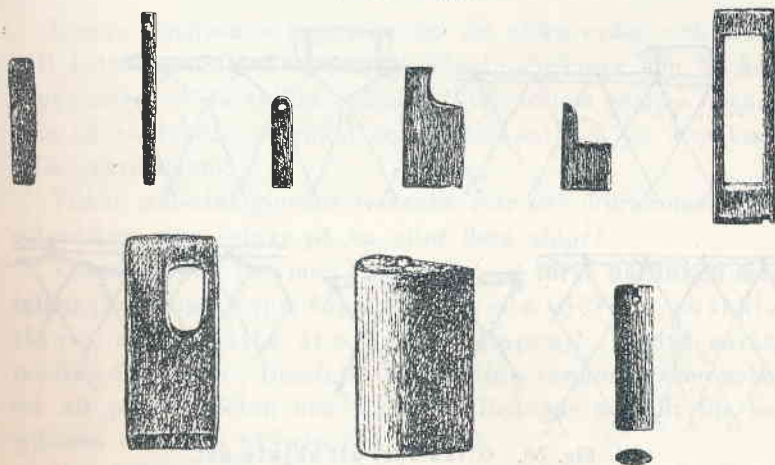

Fig. 54. Nätkavlar. Finland.

Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 79—87.

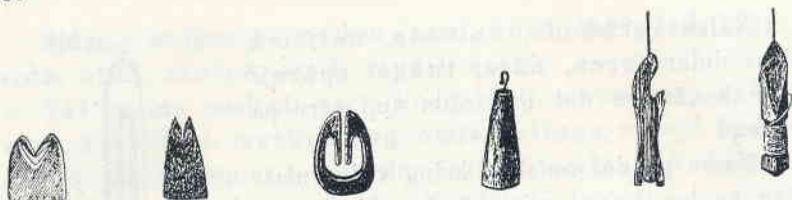

Fig. 55. Maskbitar. Finland.
Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 91—96.

Andra vid bindning eller lagning använda redskap (hök, hägle, nåcksticka, kappel, slingpojke?, stadkappel?)?

39. Telen.

Vilka benämningar känner Ni till på de kantlinor, som omge nätduken i ett nät, en not, ryssjarm e. d. (boningsteln, flarn-teln, fläteln, flärteln, flöttältn, forningsteln, förteln, grovteln, hornteln, kollteln, latteln, lidteln, -lik, lik-sim, lilltältn, lisimme, -lomma, löparetältna, nacktältn, nederteln, racklina, rev, ränntältn, simme, simming, säiman, skackel, skott, sköl(teln), speln, spelteln, stad, staband, statältn, stav, stenteln, stortältn, strinteln, strynttältn, sträng, stöda, sänkteln, tel, teln, tälning?, tråd, underteln, överteln)?

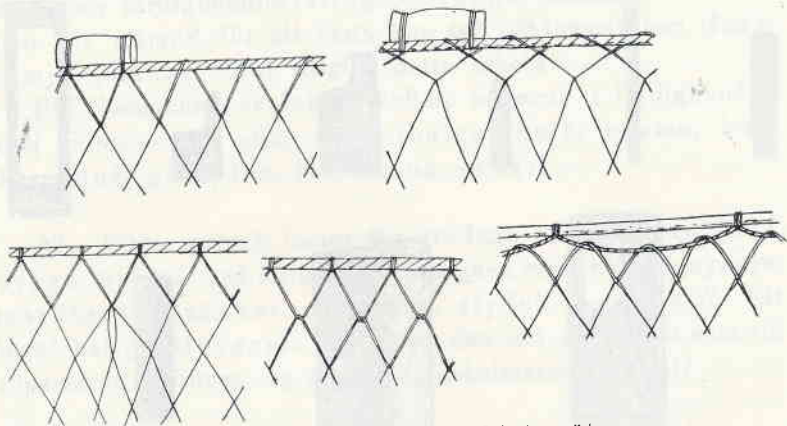

Fig. 56. Olika sätt att skjuta nät.
Efter Olofsson i Svenska jordbrukets bok, Sötvattensfiske och fiskodling (1922) s. 293,
fig. 135 c—g.

Fig. 57. Skjutning av själtnät. Uppland.
Ur Fataburen 1914, s. 167.

Lämna noggranna uppgifter om de olika orden och framhåll betydelskillnaden dem emellan! Förklara, om Ni kan, uppkomsten av de skilda orden! Hade teln samma benämning på nätdukens överkant och underkant och på dess kortsidor (gavelsidor)?

Vilket material gjordes telnarna förr av? Förekommer det nätredskap utan telnar på en eller flera sidor?

Vilket uttryck har man för arbetet att **förse nätduken med telnar** (bo, bona, fora, föra, likna, reda, sjöreda, skackla, skjuta, skott, sätta upp, telna, temprä)? Härvid använt redskap (bostol)? Innefatta de anförda termerna även arbetet att påsätta flöten och sänken? Redogör särskilt för betydelsen av orden skjuta och skott!

Hur tillgick det att »skjuta» ett nät el. en not? Knöts teln fast vid varje, varannan el. t. ex. vid var fjärde maska,

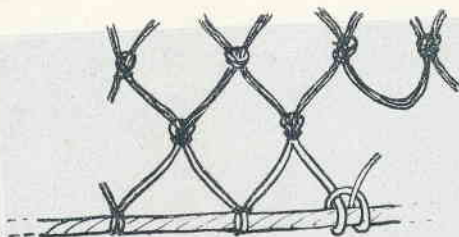

Fig. 58. Skjutning av sköte. Västerbotten.
Ur Svenska landsmål 1926, s. 17.

el. knöts den ej fast mer än på ett och annat ställe? Vad kallades avståndet mellan de punkter, där telen knöts fast (skott)? De snören, med vilka telen bands fast (skott)? Hade man något redskap för att på telen utmärka, var nätslingan skulle fästas (tolk)? Stacks telen vid skjutningen in i det översta maskvarvet (vad kallades detta arbete?), eller monterades den utanpå? Vad kallades en teln, som låg löst instucken i det översta maskvarvet (löparetelna)? Gjordes telen fast på olika sätt vid olika nätredskap? Redogör i så fall noga för de olika tillvägagångssätten (och vid vilka nät, notar etc. dessa användes) samt därtill hörande benämningar! Varför förfor man olika för olika redskap?

Hur mycket hopsköts slingan, när den försågs med telnar? Brukade man skjuta olika på nätet över och underteln (skott)? Hur mycket olika? Varför?

Förekommer det, att man på en och samma nätkant (vilken?) monterar två telnar? Ha dessa i så fall olika benämningar (t. ex. boningsteln, forningsteln, förteln, grovteln, lid-teln, ränntältn, spelna, spelteln, strintteln, strynttältn)?

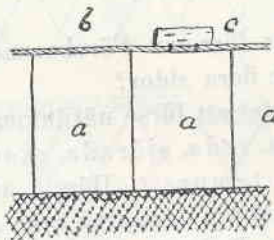

Fig. 59. Sillgarn med »hankar». Skåne.

Ur Lundberg Medd. rör. Sveriges fiskerier (1883), fig. 2.

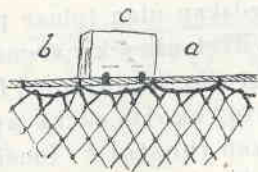

Fig. 60. Skjutning av sillgarn, detalj. Skåne.

Ur Lundberg Medd. rör. Sveriges fiskerier (1883), fig. 1.

Vartill tjäna dessa dubbla telnar? Hur fastgöras de vid nätduken? Vilket uttryck har Ni för att fastgöra de båda telnarna vid varandra (styla)? Finns det i Er trakt nät, på vilka den övre av de båda övertelnarna är förenad med den andra (med nätet) genom kortare eller längre vertikala snören (hank, spinja, spynja, stilta, stint, strint, stylta, stynta)? Jfr fig. 59. Vartill tjänar denna anordning?

Taga telen av ett utslitet nät (huda en fåle)?

Fig. 61. Lättningsredskap. Uppland.

Ur Fataburen 1914, s. 48.

40. Lämna uppgifter om bindning och iordningsställande icke endast av nät utan **även av notar, ryssjor, mjärdar, håvar och andra redskap** (såvida tillvägagångssättet är olika det vid nätbindningen)! Redogör för de hithörande ord och uttryck, vilka skilja sig från språkbruket vid nättillverkningen!

41. **Konservering och färgning** av nätredskap.

Vilka metoder begagnade man sig av i gamla tider för att konservera och färga nät, notar, ryssjor och andra redskap av nätduk? Varför skulle redskapen färgas? Färgades **all** nätredskap? Olika färg (let) för olika slags vatten? Vad kallades själva arbetet (leta, röcka, tåla)? Det fat, bräde e. d. på vilket redskapen placeras (bark, barkosaskjobba, letbalja, letränna, lettrumma, löta, skjobba)? Jämför fig. 61!

(Observera, att upplysningar **ej** önskas om färgning och konservering med moderna, fabriksgjorda preparat!)

II. **Nät och nätfiske.**

42. Vilket el. vilka ord användas i Er trakt för att beteckna 'nät' i allmänhet (band, garn, nät, sköte o. s. v.; jfr uppräknigen av ord i § 43)? Om mer än ett ord med betydelsen 'nät' är känt av Er, ange då betydelseskilnaden!

43. Vilka **olika slags nät** förekomma (baknät, band, blyhage, blekingsgarn, bottengarn, bäcknät, draggarn, dragnät, drivgarn, drivnät, fiskjarnnät, flottnät, fösnät, garn, grimgarn, grimnät, grimsköte, gård, halling, ia, jagarnät, kastgarn, kastnät, katiska, katissenät?, krabb.

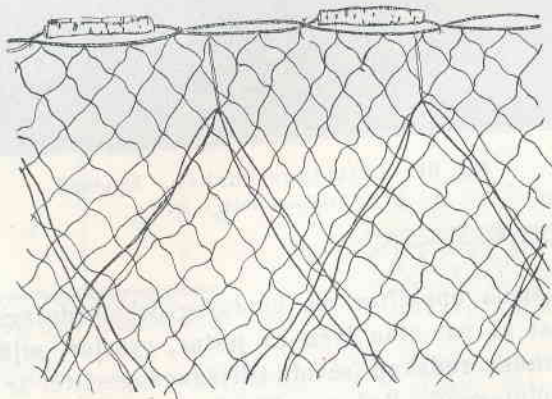

Fig. 62. Skottnät. Hälsingland.
Ur Ekman Norrl. jakt och fiske, s. 312.

kärsta, lagn, lagnät, langa, langnät, laxekrok?, liggnet, lynktarnät, läggnät, löpnät?, mansa, mocka, närding, nät, nättjegarn, pulsnät, raknät, rebbnät, resgarn, romnät, ruggenät el. råggenät, rumpa, rymning, sillgarn¹, sillnät¹, sjönät, skansnät, skatanät, skatgård, skottnät, sköt, sköte¹, sla(g)garn, slagnät, slätgarn, slätnät, staggarn?, stakanät, stakegård, stengarn, stenkarsnät, stennät, strecknät, strygård?, strå, stråknät,

Fig. 63. Stakanät. Norrland.

Ur Conseil permanent intern. pour l'exploration de la mer. Public. de circonstance, 13 A (1904), Taf. V, fig. 4.

strängnät, strö, strönät, stubbe, stågarn, ståndgarn, ståndnät, stånggarn, stångnät, stängegarn, stänggård, stängnät, stögarn, stötnät, sättgarn, sättnot?, sättnät, trollgarn, tåker, täppa, tätnät, varpnät, -vas?, väm?, vängenät, väling, värting, yngnät, ångnät, örjenät)?

Redogör för betydelsen av de av Er kända nätor den! Framhåll vid skildringen av de olika nättyperna framför allt skillnaden dem emellan!

Vid beskrivningen av de olika näten önskas bl. a. uppgifter om följande:

¹) Om nät för fiske av sill och strömming, se närmare § 46.

a) Storlek på nät och maskor samt skjutningen på över- och undertelnarna.

b) För vilka fiskar är varje nät särskilt avsett? — Att olika fiskslag fordra olika maskstorlek är helt naturligt. Men även i andra avseende än i fråga om maskstorleken skilja sig ofta de för olika fisksorter (t. ex. gädda, lax, mört, strömming) avsedda näten. Varpå bero dessa olikheter?

Känner Ni till nät för säl? Hur skilja sig dessa från vanliga fisknät?

c) Utlades eller kastades (eller drogos?) näten i sjö eller å, i vikar, kring vassar eller ute på fritt vatten?

d) Vilken årstid brukades de olika nätredekapen? (Om nätfiske i isbelagt vatten, se § 45.)

e) Voro näten fastsatta vid i bottnen nedslagna pålar (stälja?) eller vid i isen fastgjorda käppar (måra), voro de förankrade i eller under vattenytan, eller fingo de fritt driva omkring med strömmen? Känner Ni till »löpnät», som genom ringar kunna glida längs en lina, som utspänts mellan en i en älv utbyggd stenkista e. d. och en påle längre nedåt strömmen?

f) Nät med eller utan **grimmor** (grimma, stöt)? Grimma på en eller båda sidor? Beskriv grimman! Var ett grimnät skjutet likadant som andra nät? Var nätduken i ett grimnät mindre spänd (med större vå?) än i andra nät? Voro såväl grimmor som nät bodda på samma teln? För vilka fiskslag voro grimnät lämpliga? Vilka fördelar hade grimnäten framför enkla nät? Är skottnät samma sak som grimnät? Har skottnätet alltid grimmor?

g) Känner Ni till **snörpnät**, som kunna hopdragas med en i underkanten fäst lina (kastegarn, örjenät)? Beskriv redskapet och tillvägagångssättet!

h) Vilka nät lades ut ensamma och vilka lades **i rad**? Varför förfor man härvidlag olika? Hur många nät lades i varje nätrad? Vad kallades en sådan räcka med nät (hag(e), rak, räcka, rände, nätgård, stryd)? Har Ni namn på de olika näten i raden (drälle)? Ögla eller repända i ändan av overtellen eller av båda telnarna att sammanknyta näten i en näträcka med (band, bässning, mes, smit, smält, tamp,

tams)? Hur såg denna ögla eller ända ut? Vad kallas det att sammanbinda näten i en nätrad (jama)?

Förekommer nätläggning med en i **krok** böjd nätrad? Namn på denna och dess olika delar, landarm, krok o. d. (arm, gård, hästsko, juta, krok, mocka)? Jämför fig. 66, 67!

i) Vilka olika slags **flöten** och **nätmärken** förekomma (akast?, boj(e), buskvarde, dobb(a), dobbel, dubb, dubbel, dypje, enkolla, fl(a)n, flar(n), flarnkurra, floti?, flu, flå(n), flår, flä, fläde, flär?, flöe, flöje?, flöjte?, flöte, kabb(e), kap(p)e, klabb, klubb(a), kokko?, kolla, korkepicka, kort?, kubb, kuppo, kvape, langstikka, lattra?, lippo, nätikulor, nätkall, nätkung,

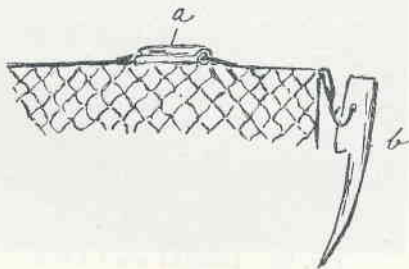

Fig. 64. Nät med näverflöte och nätstikka. Västerbotten. Ur Svenska landsmål 1926, s. 36.

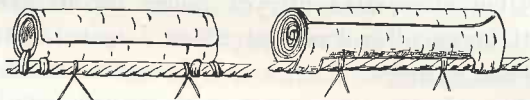

Fig. 65 Flöten av näver.

Efter Olofsson i Svenska jordbrukets bok, Sötvattensfiske och fiskodling (1922), s. 295, fig. 136 a, b.

näverknola, näverpöla, pase, pilka, pimpel, pinka, polla, pollra, pulka, pullo, päla, pöler, rull, skog?, skåpe, skölva, stör, tull, tullra, tuta, tyll(r)a, vakare, våle, vettare, vittre, åll, öreflå)?

Omtala för varje enskilt ord, om det därmed avsedda redskapet tjänar att hålla nätet uppe i vattnet (i eller under vattenytan?) eller om dess huvudsakliga uppgift är att visa var nätet finnes utlagt! Omtala material och utseende samt hur och var det fastgöres (direkt vid nätet eller vid ett i nätet fastgjort snöre?)! Olika slags flöten och märken för skilda nät?

j) Äro alla nät försedda med **sänken**? Redogör för och namngiv de olika slags nätsänken och nätankaren, som förekomma (ankare, bly, bunan, bunn, bunnare, dragg, drägge, duppsten, gensten, gummare, gummsten, hall, halle, hila, horn, -häll, kott, krabba, nättjärn, näverpung, pung, pungsänke, näversten, plump?, påse, repsten, skrappa, sten, stösten, stenflarn, sugga?, synke?, sänke, taska, tyngsel, åll)?

Vad kallas det att sätta på sänken på nätet (boning, kväva)? Hur fastgöras sänkena (med gen, hallband, hank, känsa, smöja)? Att ta

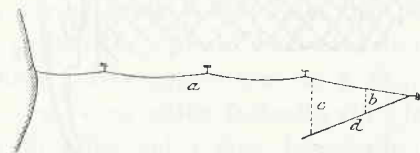

Fig. 66. Laxnät med krok.
Hälsingland.

Ur Svenska landsmål 1913, s. 29.

bort sänkena från nätet (lunna)? Nämn om sänkena äro av sten, lera eller annat material! Sänken inkuutna i näver eller tygpåsar?

44. Vilket eller vilka uttryck finnas för att **fiska med nät** och för att lägga eller kasta ut näten i sjön (draga, driva, lagna, lynta, lägga, lägga på langan, näcka, nättja, skottnäcka, skottnättja, snärja?, stänga, stöla?, sätta, täppa, varpa, vasa, vinga, vraka)? Vad är det för skillnad mellan förekommande uttryck (avse de t. ex. olika slags nät, olika slags fiskeplats, skilda tillvägagångssätt)? Fiska med för ström och vind drivande nät (driva, vraka, vräka)?

Vad kallas varje utkastande (»kast») av ett nät, och vad kallas platsen i sjön, där nätet kastas eller lägges (bröstkast, drev, kast, lagn, lägge, nätläge, nättjelag, nättjeskott,

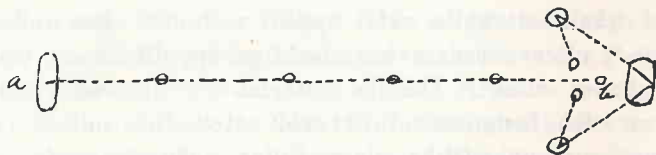

Fig. 67. Nät med mocka (utlagt under isen). Västerbotten.

Ur Svenska landsmål 1926, s. 37.

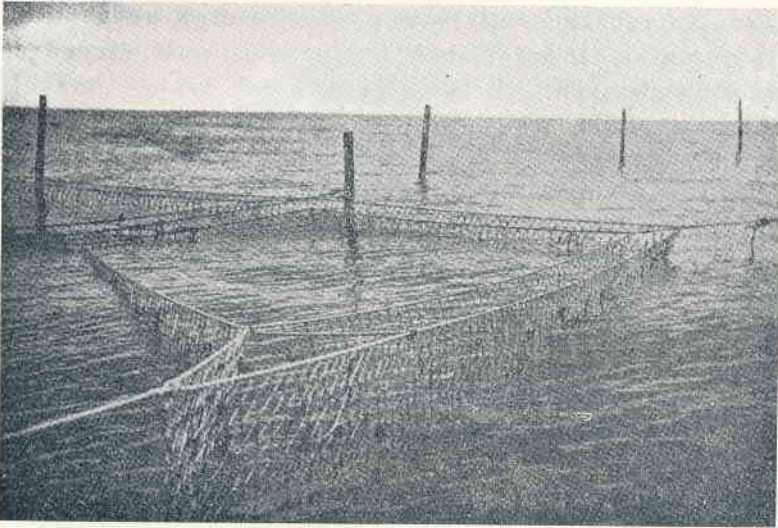

Fig. 68. Laxsätt. Halland.
Ur Arwidsson Halländska laxfisken, 1927, s. 10.

nätts, skott, stakestånd?, strandsätt?)? Omtala de olika betydelse dessa ord ha!

Av särskilt intresse äro uppgifter om nätfisket i vikar och omkring vassar. Visa med en ritning formen av ett sådant nätkast! Vilka nät användes härtill? Med eller utan grimmor? Känner Ni till nätfiske, där näten utskjutits i sjön med hjälp av långa stänger (nättjestång), vilka stuckos in i en urholkad träkloss e. d. (kabbe, ännakabbe) i nätändan? Vad kallades detta fiske?

Vid vilka nätfisken förekom **pulsning** (forka, fösa, flåjga, lynta, köra, palka, plumsning, pulsa, pumsa, punsa, *skjuta?, skrämman, stria, stry, tockra, tyrva, vasa?, våsing?)? Hur såg pulsstängerna ut, och vad hade de för benämning (bitjel?, fork,

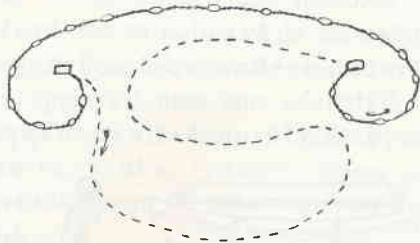

Fig. 69. Fiske med pulsnet. Vid utläggningen och pulsningen rör sig båten i den riktning pilarna visa. Finland.
Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 108.

körvel?, lyntkluns, näckstang, nättjeroder, puls, pulsstång, pulsstöt, pulstärvel, pump, puns, pust, strygård, strystång, tarvel, tocker(stång), torv, tyrvel, tärvel, varppump)? Har man brukat skrämma fisken mot näten på

Fig. 70. Puls för skottnätsfiske.
Ur Skandinavien fiskar, 1 (1896), pl. C., fig. 6.

Fig. 71. Puls för nät- eller notfiske. Finland.
Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II: 118.

annat sätt, t. ex. med årorna, genom att kasta stenar i vattnet, genom att vada omkring i vattnet eller t. ex. genom att dragga med en törnruska (sopa)? — Kunde man vid pulsfiske använda såväl enkla nät som grimnät?

Vad kallas det att **vittja** ett nät (leta, nacka, nättja, se at um, vittja)? Att plocka fisken ur nätet (bena, reda av)? Tas näten i land varje gång de vittjas?

Uttryck för att ta upp näten ur sjön (draga, halsa, hamna, nacka, vittja)? Redskap i båtanten att hala in nätet över (kavel, löta, stränghalare, stränghäst)? Jämför fig. 72!

Redskap att dragga efter ett förlorat nät med (dragg, drägg(e), il, krabba, kraf, krake?, kräcka, nara, plump?, rövare?, socken, socknedrägg)?

Nätsticka som man trär upp (hämta, nacka, nappa) nätet på (klyft, nacksticka, nappsticka, necksticka?, nät-nappare, nätsticka, split, splitta, spritt, sticka)? Bräde, korg, låda e. d. att lägga upp nätet på (garnhänta, hanklöp?, skjobba, trumma, vanna)?

Fig. 72. Rulle att hala upp skötar över. Hälsingland.

Ur Svenska landsmål 1913, s. 17 (fig. 28).

45. Beskriv, hur **nätfiske under isen** tillgår!

Vad kallas detta fiske (brånga, isbråkning, luntning?, lynta, lyntning, rackfiske)? Vad för slags nät användes? Vilken is var lämpligast?

Nätfiske då man med båten bröt en ränna i isen (brånga)?

Vad kallades platsen, där man lade ut näten? Namn på de olika vakarna (brunn, vak, rafsvak o. s. v.; jfr § 51)?

Benämningar på de vid isfisket använda redskapen (rackstång som sköts fram, rackades, under isen; rafs, slags dragg, o. s. v.; jfr § 51)?

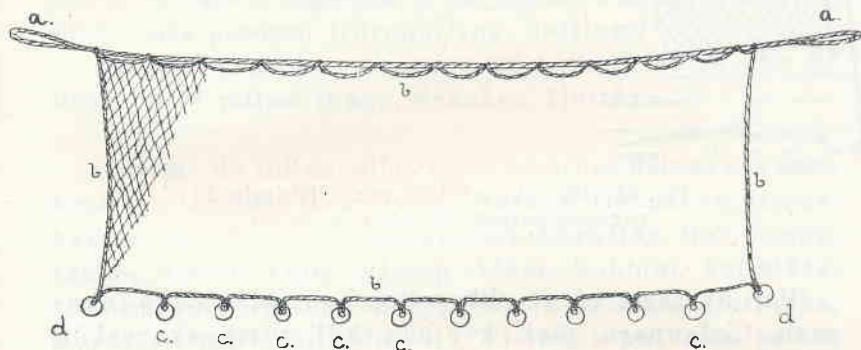

Fig. 73. Sköte. a smälta, a-a storteln, b smäteln, c skötestenar, d smältsten. Uppland.

Ur Fataburen 1914, s. 37.

46. Fiske med **skötar, sillgarn.**

Hur benämndes de därvid använda näten (blekingsgarn, bång, garn, landssköte?, sillgarn, sillgård, sillnät, skånegarn, sköt, sköta, sköte, fsv. vantegarn)? Hur skilde sig en sköte eller ett sillgarn från övriga nät? Sköte med grimmor (grimsköte)?

Vad kallades det att fiska med sill- och strömmingsnät (driva, drev, rak, räk, sätta, vraka, vråka)? Namn på platsen i sjön där man brukade lägga ut näten (sillstånd, sillsätteställe, sköthav)?

Har det någonsin förekommit, att skötar (sillgarn) lagts ut ensamma? Varför läggas just sköterna (sillgarnen) ut i långa, sammanbundna länkar? Hur många nät i en sådan rad? Vad

kallas en i sjön utlagd **rad** av skötar (sillgarn) (lagn, långa, länk, rev, skänga, slynga, slänga, ståndslånga, sätta, varpa, värpa)?

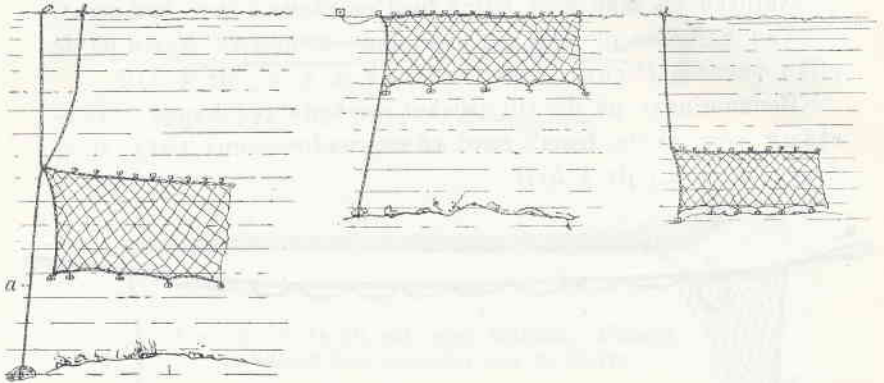

Fig. 74—76. Skötsättningar. Hälsingland.
Ur Svenska landsmål 1913, s. 18 f. (fig. 33—35).

Har Ni namn på de olika näten i en sådan räcka (ekegarn, förloopare, jäck, kvejuda, köl, rump, skarvsköt, skift, skötgarn, stamgarn, stump, städa)?

Hur **sammanbindas** de? Genom en ögla eller repända (band, grimma, islag, knytband, knytsel, mellandräkt, smält(a), snyta, stinta, stropp, tamp, ögla, öreband)? Bundos skötarna samman såväl vid över- som undertelnen? Vad kallades det att sammanknyta garnen i en länk (fära, läcka, naja, nästa, raja)? Att förlänga en nätlänk genom att knyta till ännu ett garn?

Känner Ni till namn på sköte eller skötrad, som förankrats blott i ena ändan (flagga, slingersköte, slinka)?

Namn på i krok satt skötrad eller på delar av denna (ketsa, krok, kroksköt, krona, lägg, mocka, P-krok, sexa, steg, svängkrok)? Motsats: raksköte, rätsköt?

Namn på skötar och sillgarn efter längden, djupet och maskstorleken (endyfning, fyrahundring, dubbellängn(ing), dubbellängding, rumsköte, tredyfning, ångsköte)?

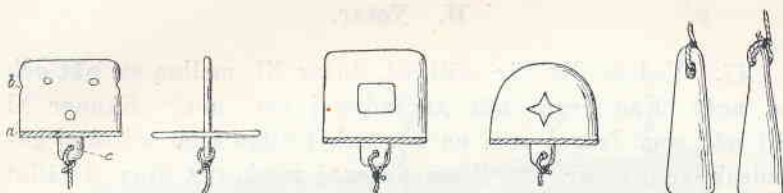

Fig. 77. Märken och flöten till en skötsättning. Hälsingland.
Ur Svenska landsmål 1913, s. 16 (fig. 22—25).

Namn på garn vilkas fångst tillföll vissa bestämda personer, t. ex. änkor, eller som t. ex. användes av i fisket deltagande lejda personer (förahalling, halling)?

Namn efter garnens placering vid botten, i ytan eller ett stycke ner i vattnet (bagg, dränker, flottkrok)?

Namngiv de till en sillnätslänk behövliga **flötena** och **märkena** (brill, bördaträ, dunk, flarnet, flarnäver, flicka, halsare, hund, husstock, hålstock, hörnflån, ilar, kagge, kinko, klabb, klum, klump, kläm, kobb(e), kubbläta, kutting, lete, linkläbba, lyktboj, läte, lätta, lättflaska, mejvålar, miflarn, näbbvåla, pimpa, pipetunna, prick, räkoporrar, skog?, skälldobb, skällvåla, skötklocka, slabblykta, stock?, stång?, -stöda, stödare, stöl, svippakobb, svissare, sättjare, underkast, vakare, vakaregods, varde, vatuslag, vinkare, våle)! Redogör för de olika flötenas och märkenas uppgift och utseende!

Vad kallas **sänkena** och förankringarna till ett sillnät eller en sillnätslänk (gummsten, hall, hallare, hallberg, hallsten, ilare, krabba, krabbsten, kräckla, kula, skötsten, smältsten, utränning)? Äro de fastgjorda vid nätet, eller knyts de på varje gång nätet skall utläggas? Att sätta på sänkena (stena)?

Namn på de till en sillnätslänk hörande **linorna** (efterränning, re, redskap, ribolina, rumpelina, sejsing, spek?, sättre, sträckband, sträng, utränning)?

Fig. 78. Krabba att förankra skötar med.
Hälsingland.

Ur Svenska landsmål 1913,
s. 17 (fig. 30).

H. Notar.

47. Vad är det för skillnad, anser Ni, mellan ett **nät** och en **not**? Kan ordet **nät** användas i bet. 'not'? Känner Ni till **nät**, som dragas som en not och i vilka man alltså ej huvudsakligen avser att fånga fisken i maskorna utan i stället att lyfta upp den på land el. i båten, liggande på (i) nätduken (dragnät, strömgarn)?

48. Vilket ord användes i Er trakt i betydelsen **not** (t. ex. not, vad, vata, o, ena, kolk, kullet, påse, strö)? Ange, vad orden heta i bestämd form och i flertal! Om mer än ett ord för 'not' är känt av Er, önskas noggranna uppgifter om betydelseskilnaden (t. ex. mellan not och vad).

49. Vilka **olika slags notar** förekomma (t. ex. betesnot, bonot, bordnot?, bynot, byxnot, djupena, djupnot, draggarn, dragkolk, dragnät, dragvad, drivgarn, dämpnot, eckelnot, ena, enare, flodnot, flötnot, gemmensnot, glipnot?, glonot, glännnot, grannot, gräsnot, gånggarn, gångkolk, hallanot?, hobälg?, hållanot?, ia, isnot, kastenot, kilnot, kolk(not), kronot, kullet, kult, kussevad, käppenot, kärnnot, lag(n)not, lan?, landena, landnot, landvad, langtenot, lausnot, lillnot, luknot, långtögenot, not, notegård?, o, plumpnot, pulsnot, pylnot?, påse, pämpnot, rensnot, repnot, ringnot, roms (rums), rumnot, rumpulk, -rusa?, ryssnot, segelnot, segelo, sjö-dämparenot, skjutnot, skravelnot, skunknot, slarvnot, slimpa, smånot, snogg, snurrevad, snörpnot, snörpvad, sommarnot, spillernot, spiralnot, spjalnot, stennot, stenena, stornöt, strö, strömgarn, strömnöt, strönot, ståndkolk, stötnot, svepnot, säcknot, tobisnot, tokert, torvnot, träsknot, tögger, vad, vadnot, vata, varpnot, vicknot, viknot, vindnot, vingelhage, vädling, väling, åbälg, ådalsnot, å(r)snöt, örarenot?, örnot)?

Beskriv de i Er trakt förekommande nottyperna, och framhåll skillnaden dem emellan (t. ex. mellan bonot, dämpnot, eckelnot, ena, gemmensnot, kolknöt, langtenot, o, ring-

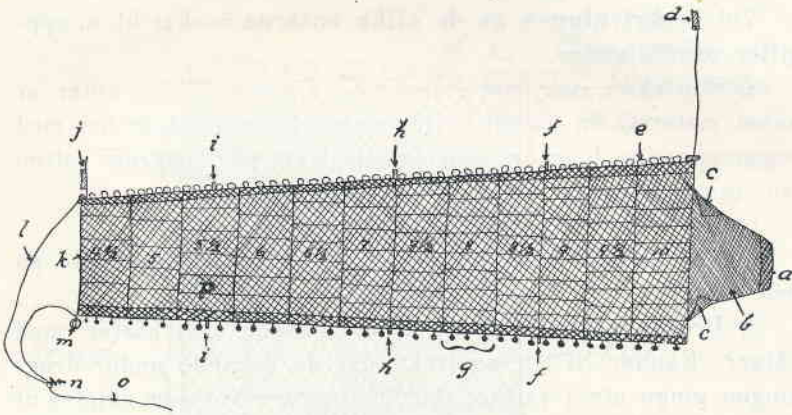

Fig. 79. Vinternot, ena armen och kilen. Uppland.

a = botten, b = kil, c = gera, d = kilslätte, e = flan, f = sista märk, g = tälnskott, h = mittmärk, i = första märk, j = skolvlätte, k = skolvtråd, l = skolvtag, m = skolvsten, n = skolvpinne, o = tög

Teckn. av J. Westin i ULMA 3268, s. 46.

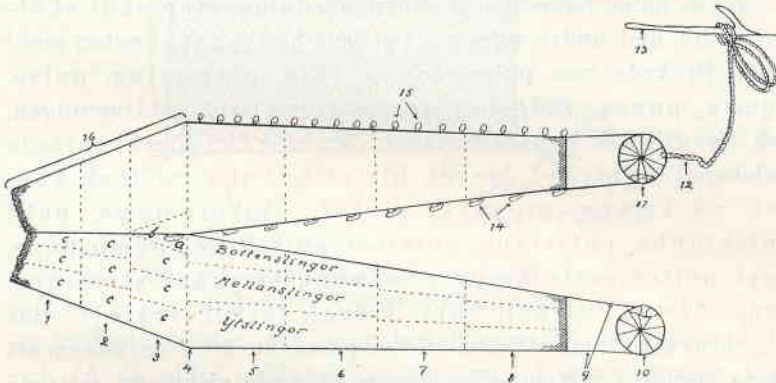

Fig. 80. Landnot med »bågar», en tög och »notkrycka».

Östergötland.

a = hugghornet, b = hugget, c = kalvslingor, 1 = snutta, 2 = mellankalv, 3 = storkalv, 4 = kalvskiva, 5 = fulldjup, 6 = andra mellandjup, 7 = första mellandjup, 8 = bågdjup, 9 = bågsträngar, 10 = båge, 11 = sten, 12 = sträng, 13 = notakrycka, 14 = sänken, 15 = flöten, 16 = kalv.

Ur Nord. mus. arkiv, Etnol. undersökn. nr 2796, fig. 3.

not, skjutnot, strö, tokert, tögger o. s. v.)! Om Ni kan, så försök förklara, varför det heter bonot, gemmensnot, langtennot o. s. v.!

Vid **beskrivningen av de olika notarna** önskas bl. a. uppgifter om följande:

a) Storleken och materialet. — Känner Ni till notar av annat material än nätduk? Har man t. ex. notat betesfisk med sammanbundna björkar, som dragits fram på långgrundt vatten (no. løvvad)?

b) För vilka fiskar var noten särskilt avsedd?

c) Utlades el. drogs noten i sjö el. å, i vikar el. ute på fritt vatten?

d) Drogs noten för hand, med vindspel, med hästar, med båtar? Känner Ni till notdräkt, där de fiskande under dragningen gingo ute i vattnet (benämning)? Not som skjutes ut i vattnet med en stång?

e) Lades noten ut från stranden eller från båtar ute på fritt vatten? Hur många båtar och hur många man i varje?

f) Drogs noten upp i båt el. på stranden?

g) Var noten försedd med **snörpanordning** (ripp, sköl, skölteln) vid den undre telen att snörpa hop (skära) noten med!

h) Brukade man **pulsa** (forka, fösa, plumsning, pulsa, pumsa, punsa, rädda av, torva, tyrva) vid notdragningen, och hur tillgick i så fall detta? Hur såg det därvid använda redskapet ut (bickel, bissel, bitjel, bukul, forg, fork, körvel, näckstang, notspak, pikkäl, pinkel, poms, puls, pulsklubba, pulsstång, pulsstöt, pulstärvel, pump, puns, pust, pyttel, pyttelkringla, stakpåk, strygård, strystång, suns, tarvel, tocker, torv, tyrvel, tärvel, vråle)? Har man brukat skrämma fisken i noten på annat sätt, t. ex. genom att kasta stenar i vattnet eller genom att vada omkring i vattnet?

i) Vilken årstid notade man? Vad för slags is var lämpligast för vinternotning?

j) **Hade noten särskild kalv** (kalv, kil, påse, strut o. s. v.; jfr nedan)? Vad hade kalven för uppgift? Om noten ej hade någon kalv, på vilket sätt skilde den sig då från ett vanligt nät? Och hur bar man sig då åt för att få upp fisken? Finns det notar utan kalv men i stället med en svag utbuktning på mitten, tjänande samma syfte som den egentliga kalven? Vad kallas en sådan utbuktning (buss, skunk, vå)?

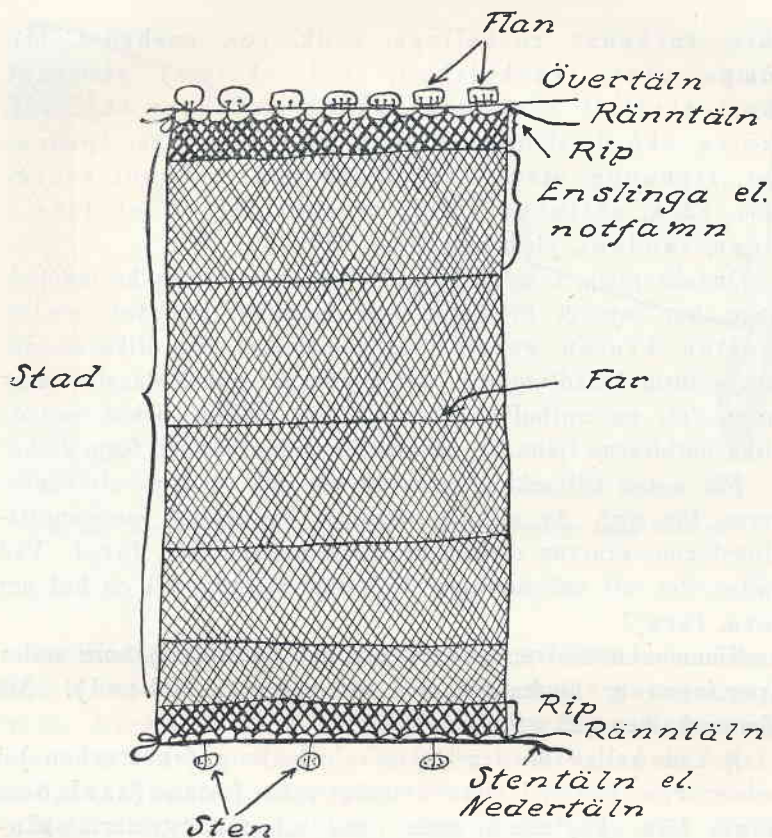

Fig. 81. Ett telnskott i notarm. Uppland.

Teckn. av J. Westin i ULMA 3268, s. 45.

k) Redogör för och ange benämningarna på **notens delar** och på de olika nätduksbitar, som ingå i notens armar, hugg och kalv (akternot, annskott, bakdel, bakman, balk(e), botten, bottenslinga, bågdjup, bröst, bröstnät, -djup, -far, femskott, fiskgal, fiskgalle, fiskkale, fjäder, -fjäl, framnot, fyrskott, förkläde, fulldjup, gen, genbalk, gere, gin, hogg, hugg, huggslinga, hållslinga, jeläxen, jerkil, järe, jölp, -kale?, kårål, kalsnot, kalv, kasspjälör, kil, korsfjäl, kove, kupp, kvere, kverstycke, kårsa, kårssa?, kårsch, lott, lov(r)åanning, lyft(e), lösgarn, mel, mellandjup, mellanslinga, mittelnöt, notskolva, nåsslott, påse,

pära, rackenät, rackslinga, rank, res, resbröst, rip, rompa, rånk, skackelskott, skid, skolv(a), skolvnot, skott, skottkil, skrämgar, skunk, skunkger, skölbalk, skölva, skörd, slinga, -slynga, snork, snutta, sprönger, stenhugg, strut, sträut, stängnät, stöpnöt, svängarm, säck, sättnöt, tenfar, treskott, trångnöt, tätnot, vinge, vändnot, ytslinga, ärm, ör)!

Omtala noga, i vilka bitar (slingor) notduken är indelad! Ange, hur mycket av noten som hugget, bröstet, melet, skotten, kveren, geren o. s. v. omfatta! De olika smådelarnas form åskådliggöres bäst genom en enkel planritning av noten (el. en nothalva). Omtala om möjligt också, vad de olika nätbitarna tjäna till och varför de ha fått den form de ha!

När noten tillverkas, göres då var och en av de olika slingorna för sig? Av olika personer? Vad kallas sammansättningsfogen, skarven mellan de olika bitarna (ev, far)? Vad kallas det att sammanfoga de olika bitarna till en hel not (eva, fara)?

Tömmes notkalven genom ett hål (snåttra), som under dragningen är hopknutet med ett snöre (gilltband)? Att tömma kalven (skynka)?

1) Vad kallas de trästycken el. de linor (**»notracken»**) i notarmarnas ändar, i vilka dragtågen äro fästade (axel, bog, båge, bän, gajlaxel, gela, geläx, gen, genträ, ginaxel, ginträ, giraxel, gärd, gärdträ, gässtake, harvel, hugge, hälla, kavel, kloband, kvere, kverkappel, lekan, ok, oxe, rack(a), rephäl, skackel, skalm, skarm, skälvor, slag, spagel, stadlina, stav, trä)?

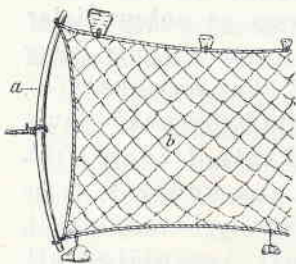

Fig. 82. Notarm och notrack (genträ).

Hälsingland.

Ur Svenska landsmål 1913, s. 26.

Redogör för material och form! Hur göres tögen fast, i en ögla (smält), i ett lekand eller på annat sätt (sax)? Tjänstgör rackanordningen både som tögfäste och att bära noten på? Namngiv rackens delar (kerm, lekan, lekare, skallra)!

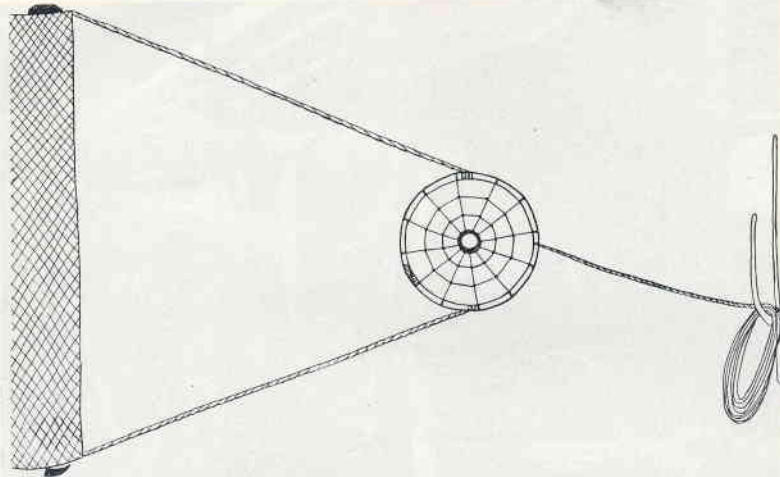

Fig. 83. Notgela och sule med tög. I armens ända flöte och hornsänke. Värmland.

Ur Nord. mus. arkiv, Etnol. undersökn. nr 3099.

m) Benämningar på de **dragrep** som äro fästade i armens ända (dragarm, dragsimme?, dragtög, drätt, gen, genrep, inron, kverlina, kvesa, lapprep, lunt, lösare, pastög, rep, rev, -rodd?, simme, slängtög, slättög, snast, spildetög, sträng, tåg, tög, töm, utron)?

Material och längd? Voro tögarna försedda med flöten eller med skrämmanordningar, för att fisken ej skulle kunna fly undan, t. ex. trästickor, halmtappar (käpp, spillra, spill, sticka)? Tjuga i båtaktern, vari tögen vid dragning löpte (micka)?

Redskap att vinda upp (härva) tögarna på (kesi, krycka, kaling, käring, kässja, notkrack, notkrycka, pase, repkäring, sula, tågekrycka)? Hur såg redskapet ut? Redogör för hur t. ex. en sula användes! (Jämför fig. 83, 84, 85!)

n) Namn på **flöten** och **sänken**:

Vad kallades de **flöten** och **märken**, som sutto på armar, hugg och kalv (akast?, blarre, bräde, brädsa, brälls, drompel, fjöl, fla(n), flar(n), flå(n), flår, flåkape, flår?, fläträ, flöje?, flöte, fräl, fågel, fögger, gubbe, hugg-

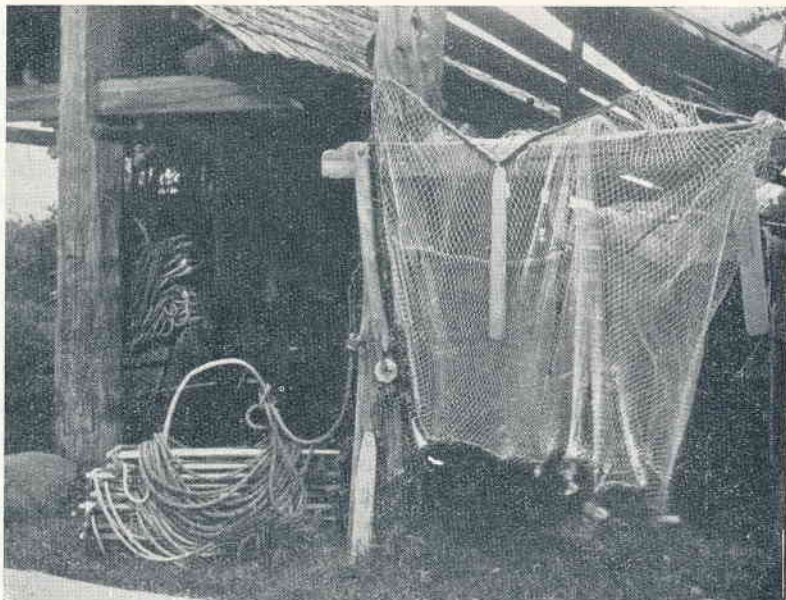

Fig. 84. Notarmens ända och nottögen. Bilden visar hur tögen är upplagd på en klave (till vänster) och hur den är fästad vid racken. Denna är på undersidan försedd med järntrissa. Dalarna.

Fot. Håll N. Mattsson, ULMA 5982, s. 64.

klabb, huggskiva, huvudflå, kalvbräde, kalvske, kap(p)e, kilbräde, kilklåbb, kilskiva, klockare, klubb(a), kokko?, kort?, kracke, kråka, kung, lattra?, märke, märkflan, notblänka, notdrätt, notvård, pase, perre, skida, skiva, skubba, styrkall, tubur, vakare, vån, änflåra)?

Vilka av dessa hade till uppgift att hålla noten uppe? Vilka tjänade däremot det syftet att t. ex. utmärka kalvens el. huggets läge i vattnet eller att tjänstgöra som dragmärken vid armarnas indragning? Hur sågo de olika flötena och märkena ut? Av vilket material?

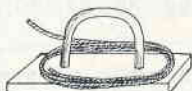

Fig. 85. »Repkarring» för nottög. Hälsingland. Ur Svenska landsmål 1913, s. 27.

Funnos märken (skår) på vissa flöten för att angiva ägaren?

Hade man vid notning i mörker någon anordning, varigenom man kunde veta, var t. ex. struten befann sig (länk)?

I vilken utsträckning var noten försedd med **sänken**? Vad kallades dessa (galt, hugg, kalv, kalvshorn, kasshorn, korshorn, kupp, lod, punnare, pung, pus, pårssa, racksten, sten, stenflarn, sugga?, synke?, sänke, taska, åll)? Material och placering? Hur voro de fastgjorda vid telenen?

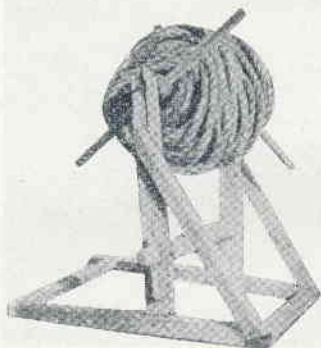

Fig. 86. Vindstol med tög.
Hälsingland.

Ur Arwidsson Strömmingsfiske, s. 48.

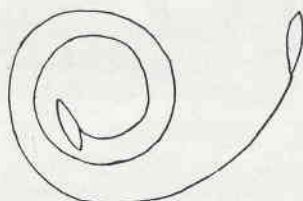

Fig. 87. Spiralnotens hopdragning.
Västerbotten.

Ur Ekman Norrlands jakt o. fiske, s. 315.

50. Vilka uttryck användas i Er trakt för att **fiska med not** (bonota, draga, dämpa, kolka, kulda, nota, nöta, svepa, vara i noten el. i notstranden)?

Vad kallas det att lägga ut (i) noten i sjön (giva i, hänta, sätta ut)? Att dra upp den på land, på isen el. i båten (barma, bussning, java, jälpa, locka, luka, nacka in, skunka, såta, ta i land, varpa, öra, örja, örning)? Vad kallades det att lägga upp noten i en hög i båten, på kälken el. på stranden, så att den låg färdig för nästa varp (ala, hugga)?

Användas vid notdragningen **vindspel** (kräckla, kränka, notstol, spel, tunna, vimpa, vind, vinda, vindstol) eller andra **dragredskap** (dragbälte, dragok, dragsele, dragsejler, drättseljor, fänsle, handskar, vantar, läms, stäv)? Beskriv dessa redskap! Vid vilka notfisken voro de i bruk?

Vilka uttryck känner Ni för **notvarp** (djupvarp, drag, dräg, dräkt, drätt, -dröje, eklevarp, kast, kedjevarp,

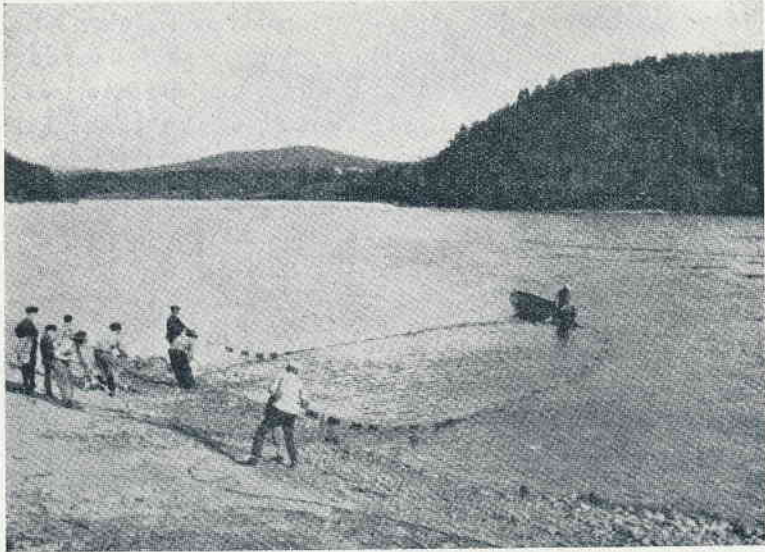

Fig. 88. Noten drages i land. Ångermanland.
Fot. G. Modin i Från Ådalsbygder, 1929, s. 47.

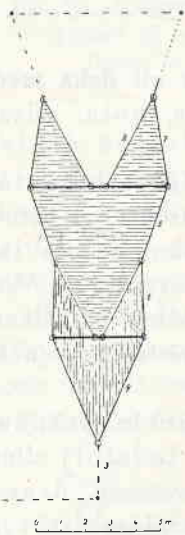

Fig. 89. Kilnot.
Halland.
Ur Arwidsson Hall. laxtiskan,
1927, s. 21.

kroe, landvarp, -länne, notloma, notvarp, pälvarp, slösare, spitvarp, stäng, sätt, varp)? Betyda de av Er kända orden 'ett utkastande av noten' eller 'platsen där man kastar ut noten', eller kunna de ha båda dessa betydelser? Har man något uttryck för 'varp utan fångst' (bom, gubbe, slagvarp, slakvarp)? Stenigt varp (hållhäst)?

Brukade man **risa** telnarna, för att de ej skulle skära ner sig i botten eller fastna i dess ojämnheter? Försåg man undertelnen med trärulle, nottrissa eller hjul, för att den ej skulle skära ner sig i botten? Vad kallades en sten e. d., vari noten kunde fastna (håll, fastna)? Har man haft not, som ej varit avsedd att fiska med utan att rensa upp ett notvarp med (rensnöt, repnot)?

Vad heter platsen i ett notvarp, där noten läggs i el. ros ut (sätt, uppsättning, utrodd)? Platsen där vid landnotning den andra armen tas i land (genkomst, landrodd, notstad)? Platsen där noten slutligen dras upp (lock, lockstad, jölpl, örning, örjestad, örjeställe)? Har Ni namn på andra delar i ett (renvattens-)varp? (Om isnotning se § 51 nedan!)

Varpets **form** (runt, spiralformigt o. s. v.) kan Ni lättast klargöra för oss genom en enkel teckning!

Ha notvarpen särskilda egennamn? Meddela några sådana!

51. Förekommer notfiske i **isbelagt** vatten i Edra trakter? Vad för slags not användes? Vilken tid på vintern var bäst?

Vad kallas notvarpet och dess olika delar (armsteg o. s. v.) vid isnotning? Redogör noga för benämningarna på de **vakar**, där noten läggs i och tas upp, och på de mindre vakarna där emellan (armvak, brunn, drätt, flötningsvak, ho, horn, hörnbrunn, jölpl, jölplbrunn, jölpl, kast, kasta, kastbrunn, lock, lykvak, »nederlåttsvak», nedläggevak, nerlätta, nersätta, nergivsvak, notgat, nöitningsbrunn, (h)ona, ostvak, råvak, sitta, skiftvak, smörhål, smörvak, sått, sänke, sätt, sättvak, sävsvak, uppdrätt (opp-), upptag(a), upptagningsvak, utsätta, vak, vändvak, örbrunn, öringsvak, örjevak, örning, örna, örning)? Avbilda notvarpet med alla vakarna, och ange de olika vakarnas uppgift och avståndet (rålängd) dem emellan (jämför fig. 90)! Förekom särskild vak att vid notens uppdragning pulsa i (skrämvak)?

Namngiv den speciellt vid vinternotfisket använda **redskapen!**

a) Redskap att forsla not med tillbehör över isen (bår, kälke, lunk, släde)?

b) Isskor (krampa, trampa), skridskor och dragredskap (bälte, handskar o. s. v.)?

c) Redskap att hugga och rengöra vakar med ((is)bill, kjolv, skopa, spade, spjöt, väckare)?

d) Stänger med vilka dragrepet framföres under isen (krämil, notspira, notstang, rackstång, roa, rå, råträ, röynd,

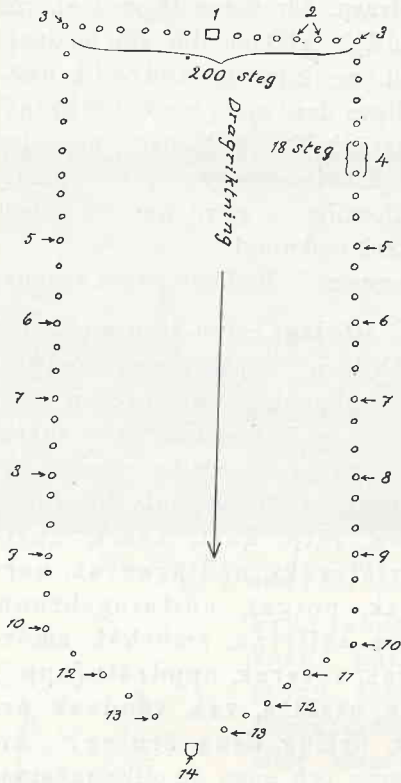

Fig. 90. Vinternotvarp med därtill hörande vakar. Uppland.

Teckn. av J. Westin, ULMA 2114:1, s. 10.

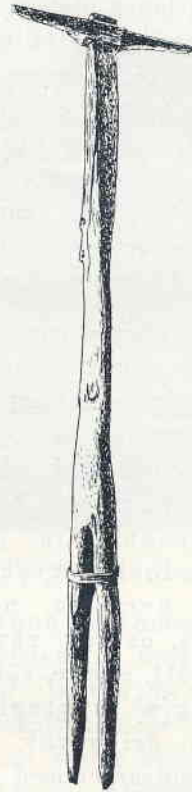

Fig. 91. Tjuga att föra fram notrån med. Finland.

Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II:133.

slana, stång), ofta med hjälp av en mellan stängen (rån) och dragrepet fäst smäcker lina (råfäling, råfälling, råfäring)?

e) En käpp med tjuga e. d., med vilken rån framskjutes från vak till vak (klajv, klip, klyka, notgaffel, råklyka, spö, tjuga, träklip)? Vad kallas det att på detta sätt framskjuta rån med dragrepet (flöta, hibbi)?

f) Träkrok att leta reda på rån med, om denna vid framskjutningen gått på sidan om vaken (kia, krok, råkia, råkrok)?

g) Redskap med vilket notens undertelningar hållas samman vid uppdragningen (bock, bruse, bördel, fork, hybbträ, krämil, lukbagg, luckhammare, lycktjuga, nederhall, nickträ, notrulle, nyckträ, påhållare, påhållaretyva, råtjuga, underhall)? Redskapets konstruktion varierar, varför en ordentlig beskrivning önskas. Vilken beteckning har man för att vid notupptagningen hålla samman undertelnarna (bocka, locka, luka)?

För samtliga dessa redskap önskas beskrivningar eller teckningar.

52. Redogör i korthet för **organisationen** inom notfisket! Fanns det någon slags sammanslutning, som ägde noten och vars medlemmar gemensamt utövade notfisket (notlag, notläge)? Vad kallades notlagets ledare (bruse, lockman, notkung), och vad hade han för befogenheter? Namn på övriga deltagare (lottnotare, notlösare, notman?, råkarlar, slanförare, väckare)? Vad betyder notämbete?

Hur skedde fångstindelningen?

53. Till notfisket är knutet ett stort ordförråd. Allt har ej ovan kunnat utfrågas. Men vi äro tacksamma för uppgifter även om annat än det, som medtagits i denna lista.

Vet Ni, vad t. ex. följande ord syfta på för notdelar eller notredskap: knap(p)ok, knap(p)simme, knappeskak, knappetåg, knäppe, krampeskack, lättetög, stindtråd?

I. Lockmedel.

54. På ett flertal ställen i denna frågelista ha **lockmedel** efterfrågats, t. ex. agnet på kroken (§ 23), blänket på draget (§ 21), ljuset vid ljustring nattetid (§ 16).

Redogör för övriga inom fisket förekommande metoder för att locka fisken på eller i närheten av redskapen!

Användes t. ex. ljus nattetid vid fiske med andra redskap än ljuster? Kan själva ordet ljuster betyda »bloss»? Vartill användes i så fall detta bloss? Förekom fiske vid ett på stranden upptänt bål?

Gör man mjärddar (tyremjärde) och fiskebyggnader av ljus trä (furustickor o. d.) för att locka fisken? Läger man ljusa eller vitmålade bräder (baka) i fiskegårdar eller vid andra redskap? Vita flöten som locka? Röda tyglappar (tul) som sänkas ned i vattnet för att locka fram fisken?

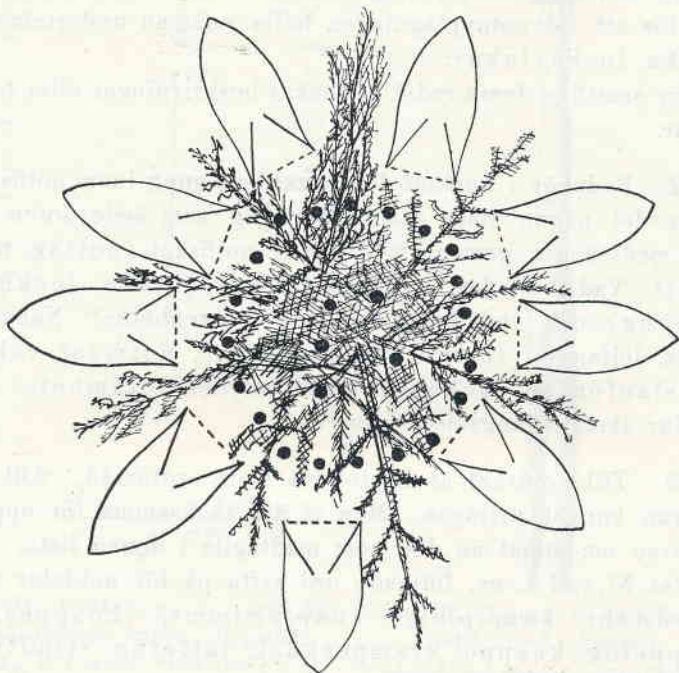

Fig. 92. Rundvase. Småland.
Ur Fataburen 1918, s. 96.

Utkastas (mäskas) lockmat i vattnet, när man t. ex. skall meta? Lockmat i mjärddar och ryssjor?

Läger man ut stenrör vid stranden att locka in ålen i (ålrör)?

55. Vid vilka fisken användas **vasar** (bråte, -bygge, bås-vase, dorgvase, mörtbygge, rijo, syra, syre, vase, verköl, våd, vål(e), väsa?, örd)? Redogör för material (virke) och konstruktion! Tog man färska eller sura grenar? Läg-

ges vassen ut vid stranden eller ute i sjön? Hur placeras fångstredskapet i förhållande till vassen? Lockades fisken av vassen genast sedan denna utlagts, eller behövdes det en längre tid innan vassen fick åsyftad verkan? Är en vase någonsin så inrättad, att den själv kan tjäna som fångstredskap?

Har man brukat \int vasar som lockmedel vid metning?

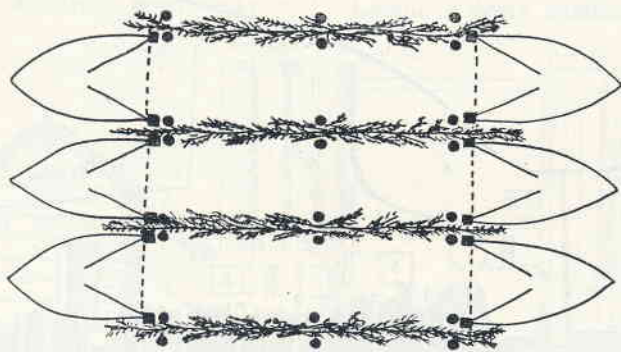

Fig. 93. Båsvase, planteckning. Småland.
Ur Fataburen 1918, s. 104.

J. Båtar och bryggor, sjöboddar och torkställningar.

56. Nämn i korthet, hurudana **båtar** fiskarna i Er trakt använda och vad de heta (t. ex. båt, drageka, eka, ekeho, ekstock, flatäska, flotte, färja, grundbåt, haxe, håp, kana, knobb, kogg, kult, löga, lörja, präm, skedbåt, skepp, skidöka, skjutöka, skytja, sköjt, smack, snipa, snugga, vässing, öka)!

Användas olika slags båtar för olika slags fisken, t. ex. för fiske ute på öppet vatten, för fiske på grunt vatten och inne i vasskobbar, för ljustring, notning o. s. v. (bröstöka, enarebåt, håmöka, kvasse, kännare, kännekåg, lanäsping, metöka, notasnugga, notöka, ströbåt, tågkåg, vittjebult, vrakeka)? Beskriv det för dessa båtar karakteristiska utseendet och den särskilda utrustning, som gjorde dem lämpliga för ifrågavarande fiske! Vilken båtutrustning brukade (utom åror och ösfat) medföras på fisketuren? Ha flottar använts inom fisket?

57. Var fiskebåten, när den ej användes, förtöjd vid en påle eller en förankrad boj utanför stranden, låg den vid en brygga eller i en i strandkanten gjord utgrävning, eller låg den uppdragen på land?

Hade man särskilda **hamnar**, som skyddade för sjön, eller var stranden öppen? Vad menas med ordet hamn?

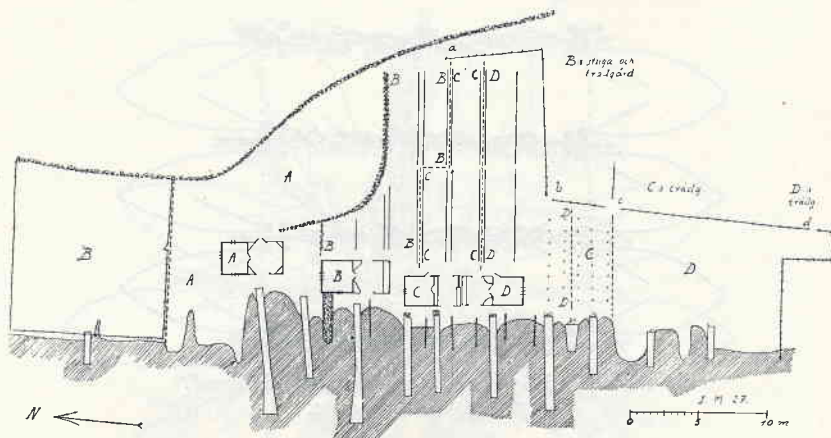

Fig. 94. Båtkåser och sjöbodgårdar. Småland.

Ur Modéer Smål. skärgårdsnamn, s. 176.

Vilka benämningar finnas på båtarnas **tilläggsplats** (båtkås, båtläge, båtlägg, båtländing, båtstad, båtstall, hamn, kaksn, kås(a), länding, rogång, ökeställe)? Känner Ni till ortnamn, i vilka något av dessa ord ingår?

Beskriv, hur en båtländing var beskaffad! I stranden ingrävda rännor av båtens bredd och längd? Bryggor (brostenaar, brygga, kås) av trä eller sten på ena eller bägge sidorna om båten? Förekommer en bryggtyp bestående av en flyttbar, i ytterändan på en träbock e. d. vilande bräda, med vars hjälp man lättare kan stiga i och ur båten (bock)?

Hade man på bryggan några anordningar för upphängning eller torkning av fiskredskap?

Vilka benämningar hade man på att dra upp fiskebåten på land och att skjuta ut den i vattnet? Drogs den upp med för eller akter först? Rullar, stockar e. d. att hala upp båten över (lonn, lunna, löd, -stega, tela)? Vad för slags

stöttor användes, för att båten på land skulle stå upprätt (handval, spot, stötta)?

Förekomma särskilda båtskjul (båts, skepphus)? Vad kallas det att draga in båten i skjulet och att draga ut den?

Har man använt sig av **märken** (träd, uppbyggda stenrör, kors o. d.) på land eller i hamnen för att hitta in med båten (kors, käring, med, märke)? Lämna i detta sammanhang

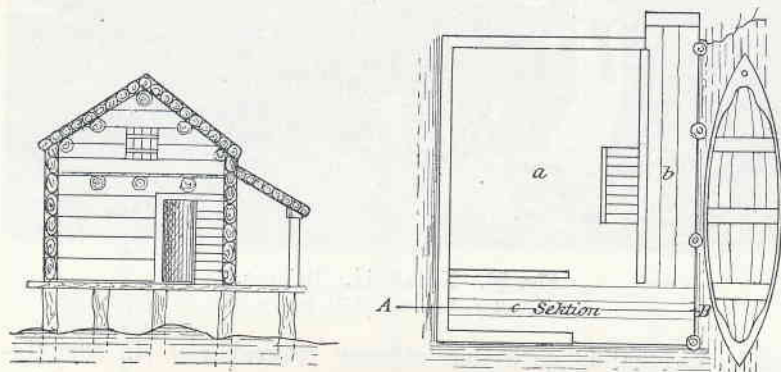

Fig. 95. Sjöbod med svale. Hälsingland.
Ur Svenska landsmål 1913, s. 7 (fig. 1, 2).

upplysningar också om de märken ute på sjön, med vilkas hjälp fiskaren vägleder sig och hittar fram till sina fiskeplatser (ledsmäle, med, måk, märke)!

58. Förekommer det i Er trakt **skjul** eller hus för förvaring av fiskeredskapen, bestående av t. ex. några mot en träd-stam resta bräder eller stänger, en bod av trä eller sten (bod, båtse, maj, notbod, notskål, nöstre, sjöbod, sjöhus, skov)?

Beskriv med några ord bodens konstruktion! Har den svale (skjul, svale, utspront) och i så fall på vilken eller vilka sidor? Är dörren placerad på kort- eller långsidan, mot sjön eller på en landsida? Är boden byggd i samband med bryggan? Dess placering i förhållande till bryggan?

Tjänar svalen som torkplats för redskap eller som skyddstak för en båt? Förvaras i själva boden såväl redskap som

Fig. 96. Notskåle. Dalarne.
Fot. Håll N. Mattsson, ULMA 5982, s. 60.

båt? Vad kallas de hyllor, stänger, träkrokar o. d., som finnas i boden att hänga upp fiskredskap på (bötlåda, skötbänk, tenebänk)? Krokar även på bodväggens yttersida för t. ex. ljuster? Vad skulle finnas i en sjöbod?

Särskilda bodar för fiskens rensning, insaltning och förvaring?

Sovbodar (fiskebastur), som användas gemensamt av en eller flera byar? Var äro dessa belägna? På skär i havsbandet?

59. Vad kallas hela det område vid stranden, där båtländing, sjöbod, redskapens torkställningar, ibland också fiskarens stuga äro belägna (fiskläge, sjöplan, strand)?

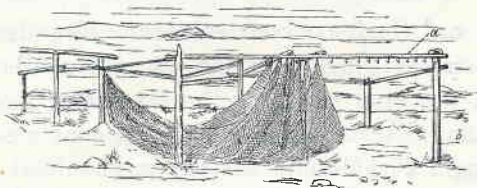

Fig. 97. Gistvall. Hälsingland.
Ur Svenska landsmål 1913, s. 22.

Vilken benämning har man på den plats nära bryggan eller boden, där torkställningarna för nät, notar, ryssjor och annan fiskredskap finnas (bodgård, bodhage, bod-

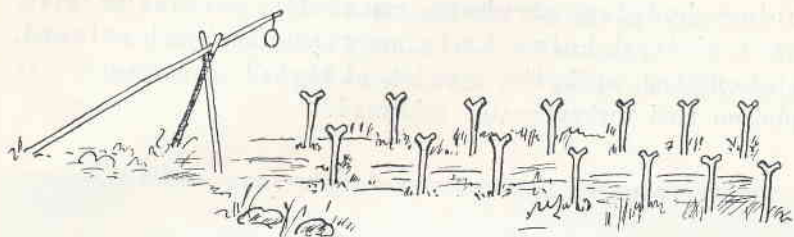

Fig. 98. Notgistor. Kilen uppdrages med block på den höga ställningen till vänster.

Ur Schvindt Finsk etnografisk atlas, fig. II:154.

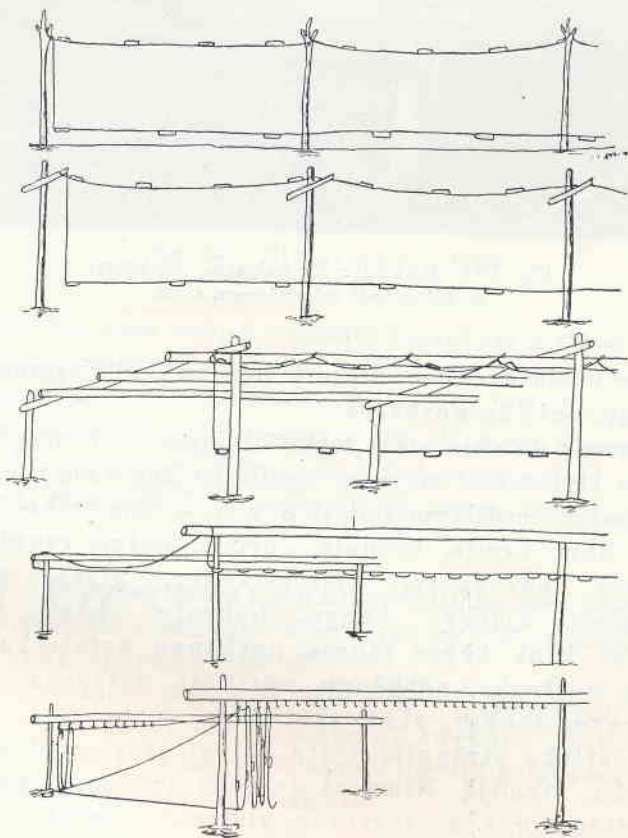

Fig. 99. Torkställningar för nät.

Efter Olofsson i Svenska jordbrukets bok, Sötvattensfiske och fiskodling (1922), s. 313.

holme, bodplan, garnhage, garnkätte, garnväcka, gistgård, gistvall, holme, kätte, notgård, nätehjäll, nätgård, sjöbodgård, sjökätte, sjövist, skötgård, sköthage)? Är platsen med torkapparaten inhägnad?

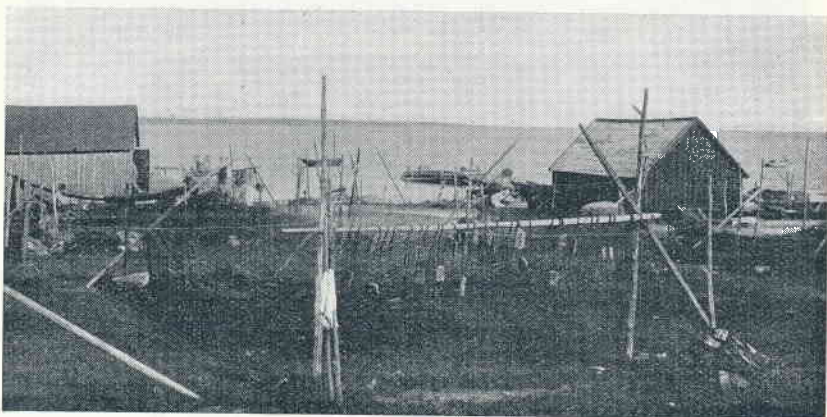

Fig. 100. Hängsle för sillgarn. Blekinge.
Ur Modéer Smål. skärgårdsnamn, s. 170.

Hur forslades näten till och från torkställningarna (med skötbår, notbår, notkärra)?

Namngiv de olika slags **torkställningar** — i marken nedstuckna käppar med en tjuga upptill, en lång stång vilande på två i marken nedslagna stolpar o. s. v. — som brukas (bana, bock, bom, breda, bredsla, -bräda, galge, garnbreda, garnvre, garnspeta, gisslestänger, gista, gistra, gistvålar, hjäll(a), hänge, hängsle, -häst, krake, kran(a), krok, kägla, längja, nothänge, notsticka, notstång, nottorka, nathänge, nätihäst, nätspeta, räcke, simkrake, skekar, skål, skötbräda, speta, spil, stavel, steka, sticka, sträggla, stylta, stägel, stör, -stötta, troa, varäcka, -vred)? Namn på de olika delarna på en gista, ett nothänge o. s. v. (förstång, gistsent, knar)?

Gör en avritning av en nät- el. nottorkningsplats med där befintliga torkställningar!

Vad kallas det att hänga upp nät (notar) på eller taga ner dem från torkapparaten (gista, steka, hämta)?

Förekommer det, att man torkar nät eller notar direkt på marken?

K. Fångstens sumpning, rensning, förvaring m. m.

60. **Sumpning.** Hur förvarades fångsten i båten? Fisktråg med eller utan hål i botten (trumma)? Hade man båtar med inbyggda sumpar (brunn, båtsump, fiskhåll, kvase, kvasse, roddsump, -rusa, sump, sumpbåt)?

Förekommo betessumpar eller andra sumpar, som under fisketuren släpades efter båten (betessump, långsump, stocksump, sugga, säva)? Vilken form hade dessa?

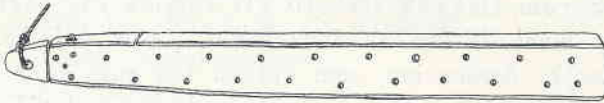

Fig. 101. Stockstump. Uppland.
Ur Fataburen 1914, s. 46.

Vad för slags sumpar användes hemma vid bryggan (kars?, kjäder, kumm?, sump, söga, åltunna)? Bestodo sumparna av en nätpåse, en urholkad stock, en trälåda? Hur voro sumparna förankrade? Vad kallas det att lägga fisken i sump (stocka, sumpa)? Vilka sorters fiskar sumpades?

Har man haft fiskdammar för fångstens förvaring (park, pärk)?

61. **Transportering** (från stranden till hemmet, torget etc.).

Förekomma kvistklykor eller vidjor, på vilka fiskarna hängas upp (snes, spryttja, vårda)?

Korgar eller kassar att bära fisken i (fiskgipa, kasse, kupp, kärs, körsa, mesa, märs(a), råvkorg, snik, stryta, våg)? Beskriv ett sådant redskap! Hör till korgen ett bärträ? Särskilda kassar att väga fisk i?

62. **Fångstdelning.** Hur brukade man sedan gammalt dela fångsten (byta) vid fiske i lag? Olika delningsprinciper vid

olika fisken? Hur mycket tillkom vid t. ex. notfiske vattenägare, notägare och de i fisket deltagande (arbetsdel, redskapsdel, vattendel)?

63. **Rensning.** Vad fjällade man fisken med (kniv, pinne, skrapa)? Bräda varpå fisk rensas (räsbräda)? Fjälla (baraka, räsa)? Bortrensade fiskfjäll (räs, räsn, räst, skäl)? Vilka fisksorter brukade man fjälla? Brukade man fjälla fisk, som saltades för vintern? Tog man vara på fjällen av vissa fisksorter, t. ex. av id och gädda?

Flå fisk (sno ål, spjälla sill)? Hur flådde man ål? Vartill användes ålskinnet? Ta benen ur en fisk (bena)?

Uttaga gälarna och inälvorna på fisk (gälna)? Sprätta upp en fisk för att ta ut innanmätet (kävla)? Innanmäte i fisk (fiskgrom, fiskråk, fiskslo, gil, rämna, räs, tärmsle)? Vad tog man tillvara av innanmätet (lever, mjölke, rom, ryggblåsan)? Strömning, som varken har rom eller mjölke (gallströmning)? Lät man rommen hänga fast vid fisken, när man tog denna till vara? Eller kokades den särskilt?

Hur klöv man fisken, i ryggen eller buken? Vilka fisksorter klöv man på ena eller andra sättet?

Berg, varest fiskråket torkar (räsberg)? Fågelskrämma att hålla bort fåglar med, som gärna vilja hålla till på rensbergen (räsfläkte)?

Vilka fiskar tog man bort huvudet på? Vilka tog man bort gälarna på? Rensade man fisken på stranden eller i byn?

Hur tillgick sköljningen av fisken? Vilka redskap användes?

64. Fiskens **konservering** och **förvaring.** Torka fisk i solen (vinda)? Brukade man därvid sätta upp fisken på pinnar eller spila den med spån? Hur tillgick saltningen? Salta lindrigt (många sill)? Rörde man om i karet med en kort åra? Hade man särskilda kärl (balja, fjärding, tina)? Saltade man fisken med ryggen eller buken upp? Lade man varv eller lager i fjärdingarna? Lade man tyngd på fisken? — Hur beredes surströmning o. d.? Förekom det, att man grävde ned fisk för att konservera den?

L. Frågor angående ord med okänd betydelse.

65. Nedan uppräknade ord äro i regel hämtade ur äldre handlingar. Inom () lämnas bl. a. uppgift om det landskap, varifrån orden äro belagda. Om orden äro kända för Er, önska vi noggranna redogörelser för därmed avsedda redskap, redskapsdelar eller fiskemetoder!

Vet Ni sålunda betydelsen av orden

elekrok (Västmanland),

hallelpicka el. hackepicka (Östergötland),

kvallfiske (slags vinterfiske; Östergötland),

laxaskjul? (Östergötland),

näbba? (Västergötland),

*ringtåg (Södermanland),

ränningefiske (Älvkarleby, Uppland),

syrja (för lax; Kymmene älv, Finland),

sänketjuva (Södermanland),

ålbräda (Närke),

ål nubba (Blekinge)?

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
A. Inledning	1
B. Några direkta angreppsmetoder	2
C. Krokfiske	6
D. Fasta fiskebyggnader	15
E. Mjärdar och ryssjor	24
F. Håvar och glipar.....	30
G. Nät och nätbindning	32
H. Notar	50
I. Lockmedel.....	61
J. Båtar och bryggor, sjöbodar och torkställningar.....	63
K. Fångstens sumpning, rensning, förvaring m. m.	69
L. Frågor angående ord med okänd betydelse	71

LANDSMÅLSARKIVETS FRÅGELISTOR

Tryckta till och med juni 1935:

1. Mjölkhushållning. — 2. Tröskning. — 3. Personerna i gården och byn. — 4. Himlavalvet och väderleken. — 5. Tid och tidsindelning. — 6. Brännvinsbränning. — 7. Löv- och mosstäkt. — 8. Gruvor. — 9. Renlighet. — 10. Tilltal och hälsningar. — 11. Handel och livet på färdvägar. — 12. Fäbodväsen. — 13. Eld och eldgörning. — 14. Bin och biskötsel. — 15. Hägnader. — 16. Brödet och dess tillredning. — 17. Kolning. — 18. Tjärbränning. — 19. Nödbröd. — 20. Skor och skotillverkning. — 21. Strumpor, vantar m. m. — 22. Träslöjd. — 23. Bysmide och hovslageri. — 24. Skidor, snöskor, skridskor. — 25. Slätter. — 26. Hyttor. — 27. Åkerns beredning. — 28. Idrottslekar I. — 29. Rörelse. — 30. Vatten och vattendrag. — 31. Uppfostran. — 32. Gåtor. — 33. Bygder och orter samt deras invånare. — 34. Folktro och folktraditioner rörande bergsbruk. — 35. Tala och tåga. — 36. Dop och kyrktågning. — 37. Fiske.

Maskinskrivna eller stencilerade:

M 1. Tro och sed om källor. — M 2. Seder och bruk, som sättas i samband med Staffan. — M 3. Gengångare och myling. — M 4. Tibasten. — M 5. Frågor om tjuvmjolkning av andras kor. — M 6. Orientation. — M 7. Vänster hand och motsols. — M 8. Gårdsrådet. — M 9. Öde, lycka, vedergällning. — M 10. Varsel och vård. — M 11. Ont öga, ond tunga, hågsa. — M 12. Sägner och berättelser om skogsväsen. — M 13. Underjordiska och troll. — M 14. Näck och strömkarl. — M 15. Jaktens folklore. — M 16. Påskris. — M 17. Krig, knekt och bevärning. — M 18. De gamla. — M 19. Svensk glima. — M 20. Årsmärken för jordbruket. — M 21. Folkminnen rörande värbruket. — M 22. Jordens fruktbarhet, växttiden. — M 23. Folkminnen rörande skörden. — M 24. Folkminnen rörande höstarbete, tröskning och malning. — M 25. Jaktens och fiskets betydelse för hushållningen. — M 26.

Fiskets folklöre. — M 27. Åskan. — M 28. Förvandlade. — M 29. Tro och sed rörande pengar. — M 30. Förteckning över sånglekar. — M 31. Människokroppen. — M 32. Djurkroppen. — M 33. Kroppsliga livsyttringar hos människan och djuren. — M 34. Ord och uttryck för förflyttning av föremål. — M 35. Barnet. — M 36. Djurbenämningar. — M 37. Människans utseende, miner, åtbörder och uppträdande. — M 38. Människans ålder, kön och släktskapsförhållanden. — M 39. Människans bakdel. — M 40. Arbete, trötthet, vila. — M 41. Sömn och vaka. — M 42. Brådska och snabbhet, dröjsmål och långsamhet. — M 43. Kvarnar och malning. — M 44. Växterna och deras livsbetingelser. — M 45. Liv och död. — M 46. Jord och jordmän. — M 47. Fattigdom och rikedom. — M 48. Glädje och sorg. — M 49. Lynne och karaktär. — M 50. Värme och köld. — M 51. Giva och taga. — M 52. Ångar och hagar. — M 53. Hörsel och ljud. — M 54. Syn, ljus och mörker. — M 55. Husdjursskötsel. — M 56. Färger. — M 57. Sinnen och sinnesförmimmelser. — M 58. Brott och straff. — M 59. Skogsbruk. — M 60. Pengar och myntväsen. — M 61. Tanke, förstånd och minne. — M 62. Tro och veta. — M 63. Sämja och osämja. — M 64. Likhet och olikhet. — M 65. Samhällsklasser. — M 66. Fattigt folk, fattigvård och födoråd. — M 67. Klädedräkt och nakenhet. — M 68. Källor och brunnar. — M 69. Frukten och skrämsel. — M 70. Skjutshållning och gästgiveri. — M 71. Garnet och dess behandling före vävningen. — M 72. Vävtol och vävning. — M 73. Mått, vikt och stycketalsräkning. — M 74. Linberedning och spinning. — M 75. Nybygge, skattläggning och skifte. — M 76. Belysning. — M 77. Idrottslekar II. — M 79. Laggkärllstillverkning. — M 80. By och gård. — M 81. Matlagning. — M 82. Matordning och bordsseder. — M 83. Mantal, nummer i by och skifteslag. — M 84. Frågor rörande slätterkojor och lador. — M 85. Torvtäkt. — M 86. Jakt och djurfångst. — M 87. Humleodling och brygd. — M 88. Sång. — M 89. Tomten och därmed besläktade väsen. — M 90. Magiska gester, tecken, tal och färger. — M 91. Personifikation. — M 92. Maskskredet. — M 93. Båtar och båtbygge. — M 94. Spånaskar. — M 96. Historieberättare och andra traditionsbärare.
